МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

34 (2659) | Ера, 26 апрель, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

КОЛХОЗАШТЕИ СОВХОЗАШТЕИ — ДИКА КАДРАШ

Коммунистически партеи Советски правительстваи боккха болх баьб юрта боахама лакхера квалификаци йола кадраш кийчъеш. ХІанз юрта боахаме болх беш ва 500 эзар совгІа специалист, царех 279 эзар колхозашка, совхозашка, ремонтно - технически станцешка а волаш. Юкъерча боарамах лаьрхІача колхозан совхозан кхоач юкъерен лакхереи образовани йола пхи специалист. Из ба социалистически юрта боахама боккха низ.

Цу дешаца белгалдаькккхад дукха ха йоацаш араяьннача юрта боахама специалистий лоархІам лакхбарах йолча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам тІа партеи правительстваи юрта боахама кадраш кхеяра хадданза йоакхоеш хилар.

Доккхий революционни хувцамаш хиннад юрта боахаме укх тІеххьарча шерашка. Йоккхаг Іа хиннай колхозаш, вІашагІъеххай эзараш керда совхозаш.

КПСС ЦК мартовски Пленумо могадарах вай мехка вІашагІъеххай колхозийи совхозийи территориальни производственни управленеш. Цу управленешка яхийтай юрта боахама гІулакх дика довзаш а дика болх вІаштІехьбаккха ховргдолаш а йола кадраш.

Из тайпа йиъ управлени я вай республике болх бе дІайолаенна. Шоаш болх бе дІайолаеннача хьалхарча деношка денз, шоай зонерча къаьст-къаьстача боахамий гІулакхаш дашха а доашхаш, дукхагІа юрта боахама продукташ йоахаргйола наькъаш лохаш а, кадраш дІанийсъяра терко еш а я территориальни колхозно-совхозни управленеш.

Опыто хьахьокх, боахама ерригача звеношка кулгалдеш специалисташ болча гІулакхаш дикагІа лелар. Цу хьакъехьа доала деча масалана хьаэца мегаргйолаш я Сунженски районера «Победа» яхеи XIX-ча партсъезда цІерах йолеи колхозаш. Цу шинна а артеле юрта боахама продукташ яхара планаш кхоачашъю, колхозхошта дІалур а кхычахьарчул дукхагІа да. Иштта дика боахама гІулакхаш вІаштІехьдаха торо хилийтай цу шинна а боахаме ерригача участкашка (колхоза председателаш, фермай заведующеш, бригадираш, звеньевойш) балхаш деш юрта боахама специалисташ хиларо.

ГІулакхаш ишта лелац кхоачам хиллал кадраш йоацача моттигашка. Боахама планаш кхоачашъяьяц «Назрановскийи» «Октябра 40 шу» яхачеи совхозашка. Шинна а совхозерча 9 отделене цхьаннахьа мара вац специалист волаш управляющи. 9 хьайбай фермах шиъ мара яц кулгалдеш специалист волаш. Цхьаккха а тракторни бригада бригадир вац механикий курсаш йистеяьха.

Цу тайпара хьалаш да Первомайски, Курчалой, Ведана, Ножай-Юрта, Советски районашка а. Укхаза 36 колхозе шиъ агрономи шиъ зоотехники мара вац лакхера специальни образовани йолаш.

БІарччача боахама кулгалдеш специалист хиларал дукхагІа лоархІаме да къаьст-къаьстача участкашка (бригаде, ферме) кулгалдеш специалисташ хилар, хІана аьлча уж я эгтара лоархІамегІа йола участкаш.

Дукххача тайпара де йиш йолаш да кадраш кийчъяреи цар говзал лакхъяреи гІулакх. Масала, колхозашка, совхозашка, районни централшка, республика столице, юрта боахама заведенешка тайп-тайпара курсаш вІашагІйохкарца, юкъерчеи лакхерчеи юрта боахама заведенешка очно а заочно а дешарца, политически дешара системерча кружокашкеи семинарашкеи юрта боахама экономика гІулакхаш Іомадарца.

Керттердар да колхозий правленешеи, совхозий дирекцешеи, партийни организацешеи кадраш харжареи, цар говзал лакхъяреи, уж балхашка дІанийсъяреи гІулакх лаьрххІа леладар. Специалисташта дикагІа ховргда хІанзарча, юрта боахама Іилма а техника а чІоагІа дегІаденача хана боахам вІаштІехьбаккха. Цхьабакъда, бокъонца кадраш Іома а еш, цар специальностагеи опытагеи хьежа ца Іеш, болх вІаштІехьбаккха ховрг хилареи ца хилареи уйла а еш, де деза из гІулакх. Эггара хьалха ха деза болхлочо малагІча участке дикагІа пайда лургба.

— Вайга юрта боахама къахьегамхошта дикагІа бола хьехам тела тІехдола Іилма да, — аьлар Н. С. Хрущева мартовски Іпленум йистейоаллаш шедаьча къамаьла юкъе. **— Вай кадраш: инженерни, агрономически, зоотехнически эггара доккхагІа дола а чоалханера а гІулакхаш кхоачаш дулургдолаш я.**

Организационни болх бе беза, аьлар цо дІахо, **кадраш лерттІа дІанийсъе еза, наха хьеха деза юрта боахамера кердадар, дикагІдар.**

Республике ва лакхера образовани йола 979 специалист. Царех юрта боахаме болх беш 536 мара вац. Специальностах болх ца беш ва 443. Цар сийлахь декхар да парте баьча тІахьехамах юрта боахаме дІа а баха шоай моттигаш хьалувцар.

Республикера партийни организацеш декхарийла я юрта боахама кадраш кийчъяра, цар говзал лакхъяра, уж лерттІа дІа-юха нийсъяра хадданза терко е. Из да КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш толамца кхоачашъяра де деза боккхача лоархІамера гІулакх.

ТАСС-а хоам

1962-ча шера 24-ча апреле Советски Союза дика ка а йоалаш орбите яьккхай аргІанара «Космос-3» яха искусственни Лаьттан спутник. Укх шера 16-ча марта ТАСС-а дІакхайкаьчa программага хьежжа, космически аренашта кхы дІахо а тохкамаш дергдола Іилман аппаратура оттаяьй спутника тІа.

Іилман аппаратурал совнагІа, «Космос-3» яхача спутника борта тІа оттаяьй многоканальни радиотелеметрически система а траекторе бустамаш доахаргдола радиотехнически установкаш а.

Юххьанцарча хьахайнарех, орбите гІолла спутника лелар лийрхІачоа гарга да.

Спутника го боаккх 93,8 минута, орбита экваторгахьарча лостама са (угол) 48 градуси 59 минути ба. Лаьттан тІехенна эггара гаьна яьннача хана 720 километри эггара гарга енача хана 229 километри хул спутник.

Спутника борта тІара хьакхаьчача радиотелеметрически хоамаша тешал ду борта тІара системаш лерттІа болх беш хилара. Бустамийн телеметрически хоамаш дІачуух координационно - вычислительни центре.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкоме

НАЬСАРЕН РАЙОНА СУРХОТІА БАХАЧА НАЬХА ЮКЪАРЧА СХОДЕ ХИННАРАША НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР-а БЕРРИГАЧА ГРАЖДАНАШКА ДАЬЧА КХАЙКАРАЛАХ БОЛА КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА СОЦАМ

Парте обкома бюрос соцам бу:

Наьсарен района СурхотІа бахача наха юкъарча сходе баь соцами, Нохч-ГІалгІай АССР-а берригача гражданашка дІаяхача замах юхедисача зуламерча гІулакхашца хоадамболлаш къовсам лоаттабе, йоІ а зІамига саг а шаккхе а раьза долча метте мара хІанзчул тІехьагІа зоахалолаш ца де, дезалахи маьрелахи дола советски законаш чІоагІа леладе, аьнна, цар даь Кхайкарали могадолда.

Парте горкомашта, райкомашта, райисполкомашта, милице, суда, прокуратура органашта, газетий редакцешта тІадуллалда къахьегамхошта юкъера кхетама болх чІоагІбелгеи, хІаьта царна юкъе СурхотІа бахача наха даь Кхайкарал шерра доаржаделгеи.

ЯЛХАЗЛАГІА ХЕРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ХЬАЛХАРА СЕССИ

Советски халкъо ялхазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета депутаташ 23-ча апреле Кремле гулбелар шоай хьалхарча сессе.

16 сахьат даьлча Кремлевски Йоккха дворец хьалйизар Союза Совета депутаташа. Заседанеш хулача зале дукха хьаьший ба. Ложашка — дипломатически корпус, советскии доазол дехьарчеи кепа йоазон викалаш.

Сесси хьаеллаш къамаьл ду **А. Е. Арбузова.** Дош лу депутата **В. В. Щербицкена.** Москвай, Московскии Ленинградскии областий, Украински ССР депутатий группа цІерах Союза Совета председателалла **И. В. Спиридонов** — Ленинграда Смольнински хоржамий округера Союза Совета депутат — харжара предложени ю цо. Из предложени берригаш раьза а болаш тІаэц.

Иштта берригаш раьза а болаш председатела заместителаш хорж: **М. А. Стельмах** (Украински ССР), **К. И. Сатпаев** (Казахски ССР), **Ш. М. Гасанова** (Азербайджански ССР), **М. А. Абдуразаков** (Узбекски ССР).

Сессена хьалхашка латта дешаш дувца йолалу палата. Союза Совета сессе ер дешаш дувца оттадир:

1. Союза Совета мандатни комисси харжар.
2. Союза Совета геттара хургйола комиссеш харжар.
3. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдар.
4. СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжар.
5. Женеверча переговорех йола доклад.
6. СССР правительство — СССР Министрий Совет вІашагІйоллар.
7. СССР Лакхехьара Суд харжар.
8. СССР кердача Конституце проект оттаяр.

Ден повесткана юкъедихьа дешаш дувца йолалу Союза Совета сесси.

* * *

БоккхагІа барий Совета цІерах депутата **П. А. Сатюкова** предложени ю ялхазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета хьалхара сесси хьаеллалга палата къаьнагІа волча депутата **О. В. Куусинена** — КПСС ЦК Президиума члена, КПСС ЦК секретара — тІадуллалда, аьнна. Депутаташа массава раьза а волаш тІаэц из предложени.

Къамий Совета председателалла берригаш раьза а болаш депутат **Я. В. Пейве** хорж.

Берригаш раьза а болаш Къамий Совета председатела заместителаш хорж депутаташ **И. А. Каиров** (РСФСР), **А. Е. Корнейчук** (Украински ССР), **Ф. А. Сурганов** (Белорусски ССР), **С. Бегматова** (Киргизски ССР).

Регламент чІоагІъяьчул тІехьагІа берригаш раьза а болаш ер дешаш дувца оттаду:

1. Къамий Совета мандатни комисси харжар.
2. Къамий Совета геттара хургйола комиссеш харжар.
3. СССР Лакхехьарча Совета Указаш чІоагІдар.
4. СССР Лакхехьарча Совета Президиум харжар.
5. Женеверча переговорех йола доклад.
6. СССР правительство — СССР Министрий Совет вІашагІйоллар.
7. СССР Лакхехьара Суд харжар.
8. СССР кердача Конституце проект оттаяр.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета сесси ший болх дІахо хьош я.

ЛЕНИНСКИ НОВКЪА КОММУНИЗМ КОТЪЯККХАРГА

В. И. Ленин ваь 92 шу дузача денна хетаяь Москве хиннача торжественни заседане новкъоста Л. Ф. Ильичева яь доклад

Новкъостий!

Адамаша йиц ца йолийташ бочеи дукха езаши дагакхоаб халкъа ираз бахьанце къовсам лоаттабаьча сийлахь-боккхийча наьха цІераш.

Царна юкъе къаьстта ший тайпара моттиг дІалоацаш я Владимир Ильич Ленина цІи. Ше санна яр кхы йоацаш я В. И. Ленина вахара подвиг. Вай ноахала а тІехьа тІайоагІача тІехьений а кхеле цІаккха а довргдоацаш хІама дитад цун идеяша, цун гІулакхо. ОагІонаш дукха йолаши чулоацалургбоацаш боккхеи ба В. И. Ленина болх. «Лаьтта гІолла дІа мел болабеннача наха юкъе эггара лаьттанна гаргагІара» — из ший деррига сийрда вахар из хьадара цо хетадаьча кердача дунен саг вар.

«Ленина санна» болх бари ший вахар хьадари — из я вай ханарча сага эггара лакхехьара идеал.

ЦІаккха вицлургвоаца воай хьехархои баьччеи ваьча дийнахьа вай юха а юха а хоастам бу ленински гени даим яхаргхилара, тохкам бу воашта, цун сийлахь - доккхий васкеташ кхоачашдара хьакъехьа Коммунистически партии Советски паччахьалкхеи вІашагІъеллачунга хоам барах тарра хІама ду.

Октябрьски социалистически революци котъянначул тІехьагІа дукха ха ялалехьа В. И. Ленина яздаьд: «Капитализми цун лераши дІаяхар, коммунистически порядка лардаш юкъейоалаяр — из ба деррига дунен исторе хІанз дІайолаеннача кердача заман чулоацам». (Соч., т. 31, оагІ. 365). ТІаккха, алхха ерригa а шовзктъа шу мара юкъе юкъа ца йолаш, XXII съезде — коммунизм хьалъерий съезде парте чІоагІагІа дІакхайкадир: советски наьха хІанзара ноахал коммунизме дахаргда!

Тахан В. И. Ленин ваь 92 шу дуза ди белгалдоаккхаш советски халкъага курра ала йиш я:

— Хьамсара Владимир Ильич! Парте, цун Центральни Комитето нийса, бокъонца Іа хьийхача новкъа дуг тхо! Коммунизм хьалъяра хоадам беш йола коталонаш яхара чуийнад тхо!

I

ПАРТИ ЛЕНИНЦА ДАГАЮВЛ

Новкъостий! Капитализмагара социализмага а йоалаш зама общественни дегІаяра марксизмо-ленинизмо яьча а хІанз кхы дІахо еча а тайпара кІоарга ший общественни дегІаахара ха революционни ерзаеш воздействи яь бола кхы цхьаькха хьехам историена бовзаш бац. Маркса — Энгельса — Ленина хьехам хІанз миллионий хьехами байракхи хинна дІаэттаб.

Болхлой болама алхха юххьанцарча этапа опыт мара яцар К. Марксаги Ф. Энгельсаги. Царна хургйолга-м ховра коммунистически кхоане, цхьабакъда, цар торо яцар юкъарчал доаццаш из хьае. Кхыча хьалашка дІаболабелар В. И. Ленина революционни болх. Шеръелар общественно-политически горизонташ. Капитализм дегІаахар айлуш хиннача, диста аьлча, машаре, эволюционни хиннача юкъа меттел ший ирача социальни конфликташца тІаера империализм. Дунен прогресса керттера низ а хулаш дегІаера болхлой класс. Йоккхача политика наькъ тІа яьлар колониальни МалхбоалеI.

Хьаэттар пролетарски революцей зама.

Адамий историен эксплуататорски хьалхен метта бокъонца дола коммунистически истори дІаоттанза даргдоацилга Іилман ларде хьахьекхар К. Марксеи Ф. Энгельсеи. В. И. Ленина, цо хьаьча парте 1917-ча шера октябрь бетта хьайийлар цун хьалхара оагІув.

Нагахьа санна XIX бІаьшере Іилман коммунизм онддача даькъе идейни къовсама доазонел арайоалаш хиннаеце, XX бІаьшере из шеррача революционни практика аренашка яьлар. Керда общество хьалъяра хьадда наькъаш теоретически хьахьекха ца Іеш, цун ларде эггара лоархІамера тІой дехкар В. И. Ленина, хьа а йир керте а эттар дунен тІа эггара хьалхарча социалистически паччахьалкхенна. Керда исторически опыт ларде а лувцаш, В. И. Ленина къоастам болашагІа бІарга а яйра хьа а йийлар кердача, коммунистически дунен юхь. Цун цІераца дувзаденна да коммунизмага бодача новкъа керттера белгалонаш оттаяь йола вай парте хьалхареи шоллагІеи программаш кийчъяр.

Исторе чухь В. И. Ленина даь Іалаьмате доккха гІулакх — керда тайпа парти — Іилман коммунизма парти, новаторий парти хьаяр. Цо бакъйолча оптимизма уйланца хьалкхеяьй парти, партена чІоагІа теоретически, политически, организационни лардаш ехкай, цун мугІарашта юкъе болата цхьоагІо оттаяьй.

Вай парте массаза а лаккха айяь хьа а кхихьай, цІена а лелаяьй ленински байракх.

Халонаш эша а еш, троцкисташца, аьттехьарчеи кхычеи капитулянташца лоаттабеча къовсаме ший денал чІоагІ а деш, парте Іалашдир социализм вай мехка йизза а хьадда а котъялга. Цхьанна дуІашта а халонашта а, коммунизма чурчеи арахьарчеи моастагІий моллагІча атакашта могаргдацар партега ленински байракх Іойиллийта. Парте чІоагІагІа харцйир марксизма - ленинизма уйланна хийра йола Сталина культ личность, юхаметта а оттайир, дІахо дегІа а йоалайир партийнии паччахьалкхеии вахарера ленински нормаш. Культ личностах юхедиса зуламера гІулакхаш дІадахар, Маленкова, Молотова, Кагановича, кхычар антипартийни фракционни группа идейно а политически а йохаяр — из вай партена, Никита Сергеевич Хрущев керте латтача цун ленински Центральни Комитета карагІдаьнна сийлахь-доккха гІулакх да.

В. И. Ленин дІаваьлча денз укх тІеххьарча шерашка санна кІоарген къаьган парте балха юкъе гуш цІаккха а хиннаяц ленински уйла.

КПСС XX-ча съездо белгалбаьккха парте генеральни никъ бизза котбаларо мел эша хьалаш кийчдир вай Даьхе исторически дегІаахара кердача мултІа яккхара — шерра коммунистически общество хьалъяра хана чу йигара. Коммунизм хьалъяра деррига керттера декхараш шийна чулоац XXII-ча исторически съездо тІаийцача КПСС кердача программо.

Вай парте ший керда программа оттае вІаштІехьдаьлар советски общества вахара-гІулакхий ленински нормаш юхаметтаоттаяра а дІахо дегІайоалаяра а, боахами культуреи хьалъеча лоархІамегІарча участкашка ленински хьисапе майрра революционни хувцамаш дара, ленински уйла, теоретически творчества ленински методий ганзех кхетамца пайда эцара ларда тІа. Бокъонца Іилман ларда тІа оттаяь я КПСС Программа.

XXII-ча съезде Хрущева йоахар: «КхоалагІа Программа оттаеча хана хадданза Ленинца дагадийннад тхо, хургдар гуш цо яьча белгалонашка, социализми коммунизми хьалъяра хьакъехьарча цун гениальни идеяшка хьожаш хиннад тхо».

Коммунистически общества лакхехьарча фаза общи эскиз еннай К. Марксеи Ф. Энгельсеи. Вай Даьхен чухь дергдолча социалистически хувцамий эггара кертерча декхарий къаьгга план йир В. И. Ленина Іилман коммунизма теорех. КПСС кердача Программо хьалхашкахьа цхьаькха гІа боаккх, экономически лардагара денз коммунистически общества гражданий моральни кодексага кхаччалца йола, коммунизм хьалъяра хьадда балха план лу.

Парте керда Программа — бокъонца йола Ленински программа, ленинизм дегІаахара юкъера керда корта.

II

ЛЕНИНСКИ ИДЕЯШ КХОАЧАШЪЕШ ЛАТТ

Новкъостий! Вай парти массаза кхоачашбеш хьа а енай, хІанз кхоачашбеш дІа а йода чІоаггІа дегІаена материально-технически база хьаяр, низ бола производительни низаш вІашагІтохар коммунизм хьалъеча моттиге хоадамбеш йола звено я яха ленински хьехам. В. И. Ленина дешаща аьлча, «экономически лард чІоагІа хилча бу вай коммунизма хам». ЧІоаггІа дегІаена кердача общества экономика ларде латтача а хьаеча а хана мара йиш яц «хІаранегара — хьинарга хьежжа, хІаранена — эшарга хьежжа» яха принцип чакхъяккха, коммунистически общественни отношенеш хьае, керда саг хьалкхеве.

Кхыча тайпара уйла яр а болх бар а, производительни низаш дегІадахкара боарамга хьежжа доацаш керда отношенеш вІаштІехьъяха гІертар ленинизма хьехам хувцилга хургдар.

В. И. Ленина даим хьалха даьхад, «лаьтта леладара гІулакх эргадаккха низ кхоачаргболаш йолча йоккхача машинни промышленностах хила тарлургйола» чІоагІа дегІаена экономически база ца хилча коммунизм юлург ма-ййий аьнна вІалла уйла е а езац, яхаш. Эггара хьалха, Советски Іаьдала хала хиннача шерашка мехка электрификаци яра хьалхара план, социалистически индустри дегІайоалаяра, урало-кузнецки кІора-металлургически база хьаяра, Курски магнитни аномали йовзара планаш оттаелга дагадехар а уж миссел чІоагІа вахара лоархІам болаш дола кхы тайпа керда гІулакхаш дІадоладаьр а Владимир Ильич вар.

Нагахьа санна Советски Союз дунен тІа толашагІа йолча промышленни державаех хиннаяле, хІанз дунен Іилман технически прогресса хьалха латташ йоде, эггара хьалха цун бахьан да вай парте, советски халкъо сийлахь-йоккха ленински идеяш кхоачашъяр.

Ераш я 1923—1961 шерашка СССР еза-йоккхача промышленноста продукце лоархІамегІара тайпаш цу юкъагІа Америка ВІашагІкхийттача Штаташкарчарца нийсдича миштa дегІаихад хьахойташ йола даннеш.

1923 шера Советски Союзо ерригa а яккхацар 615 эзар тонн болата, 11,5 миллион тонн кІора, (кхеран кІораца лоархІаш), пхи миллион тоннал кІезига совгІа мехкдаьтта, 300 эзар тоннал кІезигагІа цемент мара. Американски боарамал тІехьадусар вай цу хана: болат даккхара — 74-зза, кІор баккхара — 52-зза, мехкдаьтта даккхара — 19-зза, цемент хьаяра — 87-зза. Цу дІадахача шерашка Советски Союзе болат доаккхилга 115-зза дегІаденад, кІор боаккхилга — 39-зза, мехкдьатта доаккхилга — 31-зза, цемент хьаяр — 188-зза. ХІаьта США производство дегІаенаяц ерригa а шозза-кхозза мара, хІаьта кІор боаккхилга кхыметтел кІезиг а деннад.

Из бахьан долаш производства боарамаш а кхы тайпа да. Советски производство американскичунца нийсйича 1961 шера укх тайпара яр: болат даккхара — 78 процент; кІор баккхара — 118 процент; мехкдаьтта даккхара — 47 процент; цемент хьаяра — 94 процент.

Ленина наькъаца йода вай парти, еза-йоккха индустри — коммунизма материально-технически база, мехка оборона, халкъа вахара хьал хадданза лакхдара лардий лард дІахо дегІакхувлара никъ лерах ца доалаш кхоачаш а беш.

Еза-йоккха индустрии наха эша предметаш хьаду производствои, промышленность а юрта боахам а шоайла вІашдухьал увттадергдац доктринерашеи тувлабеннача ревизионисташеи мара. Шеррача социалистически воспроизводства теоре дІадех совле еза-йоккхача индустрега а йолаш халкъа боахама деррига доакъош цхьатарра, цхьан боарамах дегІаухилга.

Советски Союза болхлой классо сийленца кхоачашъю коммунизм хьалъяра шийга кхаьча хьалхле.

Промышленность дегІайоалаяра планах лаьрхІа хинна темпаш дикка совъяьхай. ВорхІ шера плана заданеш тІеххкхоачашъяр бахьан долаш СССР промышленни производства боарам хьалхагІа лаьрхІа хиннача тайпара ворхІ шера 80 процент ца а лакхлуш, дукха совгІа-эшашагІа боацаш шозза лакхлургба. БІарччача 1923 шера яьккхачул дукхагІа продукци арахец вай промышленносто 1962 шера хІара кхаь дийнахьа. В. И. Ленин веннача тІеххьарча цу бІарччача шерарчул ткъаь иттазза дукхагІа хьайир промышленни продукци, 23-зза лакхагІа бар капитальни вложеней боарам укх шера алхха цхьан хьалхарча квартале.

Бакъда, советски промышленноста толамаш кхы а доккхагІа хургда, нагахьа санна деррига кхоачамаш вай меттахьа доахе, царех нийса а бизза а пайда эца вай Іомалойя. Нагахьа санна производства хІара болхлочо, инженера, организатора къахьегама овсарле лакхъяра, продукце дукхал совъяккхара а дикал лакхъяра а ерригача торонех пайда эце, коммунизме долха вай кхы а сихагІа гІоргда.

Социалистически промышленность — хІанзале а кийчъяьннa база я кхы мел дола декхараш толаме кхоачашдара, эггара хьалха юрта боахам айбара.

Лакха продуктивность йола юрта боахам — коммунизма материально-технически база лоархІамегІара дакъа. ДІахо из дегІадоаладара хьашташа чІоаггІа дІадех юртбоахама производство наха тІа-тІа дукхагІа эшача хІамаел тІехьаюсаш хилар дІадоаккхилга.

Шоаш чакхдаьхачул тІехьагІа хІанзарча замо дІадехарий боарамга кхоачаеш лоацаца ханашка юртбоахама производство лакхъе йиш хулийтаргйолаш дола хаьдда гІулакхаш белгалдир парте Центральни Комитето мартовски Пленуме. Цу гІулакхашта юкъе лоархІамегІара дакъа — юрта боахама деш дола доал эргадаккхар.

Н. С. Хрущева белгалдаьхар, ший хана юрта боахама доал дара йола аппарат вІашагІйоллача хана, хьаштдоацаш, Ленински указанеш чакх ца йоахаш йита хилар. В. И. Ленина хьийхад, боахама доал деча хана дедезар резолюцеш язъелга а доацаш, Іилманнеи хьалха латтача опытаи карагІдаьннараш юкъехкувлара ларда тІа юкъарчал доацаш производство вІаштІехьйоахилга да, яхаш. Коммунизм хьалъяра пионер ше хиларах тарра В. И. Ленина майрра юстаркхийсад шоай ха яьккха даьнна хІамаш, керда дараш лийхад, хІаьта нагахьа санна эше, хьайза голаш а етташ, къаденнар каг а деш, даь даьннар цІаькха а деш дІаводаш хиннав из, тешшамера никъ корабалцца.

Парте овлангара денз эргайоаккх юрта боахама доал дара аппарат, хІаьта нийсагІа аьлча, — керда хьаю из, политически экономически гІулакхашта из гІойленагІа хиларга а хьожаш. Территориальни производственни управленеш, демократически хьисапера управленей советаш, юрта боахама кулгалдергдола комитеташ вІашагІйохкар — 1957 шера промышленностаи гІишлош хьалъяраи деш хинна доал эргадоаккхаш парте яьр санна а йолаш доархІамера реформа я.

Шеко хила езац, кхы кІезигагІа пайда цу реформах а барг ца хиларах.

Парте XXII-ча съездо цІаькха а белгалдаькккхар халкъа боахама массадолча доакъошка хІаране материальни безам тІагІоргбола гІулакх нийса чакхдаханза дарг ца хилар. Къахьегамцара материальнии моральнии стимулаш кхетамца цхьана таръе харах, дикагІа йолча къахьегама образеций хьокхамашца берригa къахьегамхой хьалкхебарах лоархІ парте коммунизмага бода алхха нийса, ленински никъ.

Эшарашка хьежжа тергдолаш я коммунизм, яхаш дувц цхьаболча новкъосташа. ХІаьта из ишта долче, «планаш тІеххкхоачашъяра» хьисапе хІанзале а довла мегаций вай цу принципага. Ишта дувцарал совгІа, дукха моттигаш я хьийгача къих боагІа мах а материальни рузкъаш а цхьатарра тела гІерташ, гІалат доллашехьа а сухал бу мах боацаш гІулакхаш дара а льготаш телара а. Цхьабакъда, цу новкъосташа диццолийта керттера цхьа хІама фуд аьлча, коммунистически принципах рузкъаш декъаш хилча, производительни низаш дегІадахкара боарам эггара лакхагІа хила безилгеи къахьегам сага эшаш дола керттера хІама а хинна дІаотта безилгеи.

Из ха хьатІакхаччалца, яьхад В. И. Ленина, къахьегама боарамаи потреблене боарамаи чІоаггІа тІахьожам лоаттабанза баргбац общества оагІорахьара.

Вай парти — Іилман коммунизма парти. Цо хетаргахьа а доацаш, материальнии духовнии торонаш кийчъялареи кхоачашхилареи боарамга хьежжа хьалхашка а увттаду, чакх а доах керда дешаш, меттахьа ца доалаш цхьан «метте хьувзара» духьала а «аьрдехьа гІолла» хьалха лелхара духьала а хьадда къовсам а лоаттабеш. Эшарашка хьежжа рузкъаш телга ханал хьалха юкъедаккхаро уравниловкага, коммунистически общество хьалъяра темпаш лаьгІъярга, коммунизма идеех бола тешам боабарга кхоачавергвар.

Социализма хьалашка промышленность дегІайоалаяр, юрта боахам айбар самоцель а йоацаш, наьха хьал-торо лакхъяра деш да.

КПСС кердача Программа тІа керттера моттиг промышленноста хетаю, промышленноста ший духьа промышленность дегІайоалаяра хетаю, ала гІерт вайна духьала бараш. А, ях вай, тха Программа тІа массе оагІорахьара Іилманца бакъъяь лард йолл коммунизмана, хьалхарча плане оттаду экономика дегІайоалаелга, къаьстта чІоагІагІа промышленни производство а йоалаеш, цхьабакъда, цу тІара керттердар кхыдар да: цо керттера моттиг хетаю сага!

Вай парте никъ — ленински никъ. Цо дІахо а сиххача темпашца дегІаккхувларгья промышленность, тІагІертта къовсам лоаттабергба юрта боахам дІахо айбар духьа, транспорти бувзами эргабоахаш тоабар духьа, хьалъергья керда городаш, заводаш, фабрикаш, шахташ, домнаш, электростанцеш, хиш дехка системаш, школаш, больницаш, клубаш, чуІе цІенош.

Сендухьа? Сага духьа, сага вахар тоадар духьа!

Керда Программа каракхаьчача, парте гІорваьнна вола, тешаме ленинец Н. С. Хрущев керте латтача цун Центральни Комитето советски халкъ дог тийшша ленински наькъаца коммунизма коталонга дуг.

III

КЕРДА САГ ХЬАЛКХЕВАР

Коммунизм хьалъяр — чоалхане процесс. Цо лерхІар ма дий ерригa общественни организм, цун экономика, берригача наха юкъера гІулакхаш, наьха вахар, мировоззрени эргайоаккхилга. Цудухьа селла йоккха уйла тІайохийт парте коммунистически общественни отношенеш хьаяра.

Хьаэцар вай, масала, социалистически паччахьалкхенгара коммунистически, общественни самоуправленега довлар. Укхаза толамаш дахара керттера ба-

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

Новкъоста Л. Ф. Ильичева доклад

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

хьан да, социалистически демократи массе оагIорахьара дегIайоалаяр, берригa гражданаш общества гIулакхашта доал дара юкъеозар лоархIаме да, яха ленински указанеш парте бокъонца кхоачашъеш хилар.

Общества гIулакхашта доал деча юкъе хьинаре дакъа лоацаш хила веза хIара советски саг! — из да вай лозунг, вай декхар.

Обществана доал де мича Iомалу нах? Йолаш йий-теш общественни, паччахьалкхен, политически балха навыкаш Iомаергйола университет, школа?

Йолаш я из тайпа школа. Из я эггара хьалха вай сийлахьйоккха парти; уж я Советаш; уж я профсоюзаш, комсомол, еррига вай общественни организацеш. Паччахьалкхенна доал де Iомавала йиш яц паччахьалкхени общественни организацейи балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш ца хилча. Хи тIадамех фордаши океанаши хьахулаш санна, хIара денна беча, цкъаза лоадама бац аьнна хеташ болча, хIаране беча балхах хьахул вай общественни организма вахари болхи, цунна деш дола доал.

Коммунистически хьисапе дуне эргадаккхара эггара халагIеи бехктокхамегIеи дар хIана дац аьнна дола декхар да керда саг хьалкхевар.

В. И. Ленина дуккхаза а белгалдаьхад из декхар чIоагIа чоалхане хилар. Коммунизм хьалъе езаргья, яьхад цо, «къьсттача парникашкеи теплицашкеи болабаьча дикача нахах а ца еш, бIаьш шерашкеи эзараш шерашкеи лаьттача лоало, крепостничества, капитализма толхабаьча дуккхача наьха материалах...» (Соч., т. 28, оагI. 365).

В. И. Ленин цIаккха шек ца воалаш тешаш хиннав из тайпа декхар кердача общественни строяга кхоачаш дулургхилар.

Массехк итт шу мара дац вай мехка керда строй йола. Цхьабакъда, советски лаьтта хIанзале хьалкхийнав дунен массе миIнгера гуш вола, вахар чухь коммунистически хувцамаш деча дикача идеяша дог айдаь вола керда тайпа саг. ТIемашка каюовларца а турпалерча къахьегамца а, хьинарца а, гуманизм йолаш хиларца а дерригача дунен тIарча халкъашка шоаш лархIийта а безийта а хайнад советски наха. Советски наьха, вай башха-дикача кагирхой лакхача идеях хьаг капитализма идеологаш. Уж унзарбсах советски халкъ политически культурнии гIулакхашта дегIаахаро, из коммунизмана мутIахьа хиларо.

Керда саг — сийлахь-йоккхий идеалаши лакха моральни принципаши йолаш вола саг хьалкхевар — вай партена карагIдаьннача керттерча хIамаех цаI.

ХIара партийни организаце, ерригача общественноста теркама а балха а юкъметтера дош а лоархIаш оттадир вай парте коммунистически кхетам балара дешаш XXII-ча съезде, кердача Программа тIа. ЛоархIам болаш да парте яхар наха дикагIа дIаэцаргдола средстваш дукхагIа оарцагIъяхар, цар низ чIоагIбар. Доккхача цIей хьисапе кийчлу советски нах ленински «Правда» — къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хана парте тешамерча гIонча шовзткъе итт шу дизар белгалдаккха.

Керда саг хьалкхевар — из къовсам ба, наьха сакхетам чу къьаьнача замах юхедисача вочча гIулакхашта духьала, нах толхабаргахьа Iаткъаш йолча зуламерча буржуазни идеологена духьала лоаттабу лира а къахетам боаца а къовсам. Цу къовсама керттерча хьашташа дIадех къахьегамхой коллективай политико-моральни гIулакхий хьакъехьа а, производственни планаш кхоачашъяра хьакъехьа санна йоакхо елга, «моральни бракаца» а, производственни бракаца санна лира къовсам лоаттабелга.

ЛоархIам ца беш дита йиш яц, морально-идеологически гIулакхаш эшадаларах общества хула зе дуккхаза а производстве хулача зенал доккхагIа хилар.

Хьадагадохал оаш, Владимир Ильич мелла дорха а лира а хулар спекуляци лелаяр, кхааш йидар, харцахьа лелар, хIамаш лечкъаяр, шийна дахьа гIертар, бюрократизм санна долча къьаьнача дуненах юхедисача айперча хIамашца къовсам лоаттабара хьакъехьа къамаьл доладела! Советски наьха вахар айп доаккхаш мел долча хIамашта сатохаргдоацаш вай парти хилар, къьаьнача замах юхедиса дегаза гIулакхаш цIендаь дIадаха чIоагIа уйла йолаш из хилар кердача низаца хьахезар советски кагирхой чIоагIа дукха безаш, уж хьалкхебара хьакъехьа ленински йоакхо еш хилар гойташ ВЛКСМ XIV-ча съезде Н. С. Хрущева даьча къамаьлацара. Керда саг хьалкхевара декхараш мелла хала дале а — уж толаме кхоачашдеш латт вай парте, ерригача советски общественносто.

В. И. Ленина васкет дитад партена юхе: «Капиталисташа еш йола еррига духьаленаш, тIемаца ераши политически ераши хинна ца Iеш, эггара кIоаргагIеи эггара низ болашагIеи йола идейни яр а эшайойла» аьнна (Соч., т. 31, оагI. 345).

Вайга ала йиш я ленински васкет кхоачашдеш а латт, кхоачашдергдолаш а да!

IV
ЛЕНИНА ЯЬХХАЧА ТАЙПАРА ДЕГIАУХАШ ЛАТТ ИСТОРИ

Новкъостий! Ах бIаь шу гаргга ха дIаяхай Iалъмате йоккхача Iилмани революционнии говзалца Владимир Ильич Ленина вывод — дерригдунен исторе керда зама — капитализм дIайоалеи дерригача дунен тIа коммунизм котйоалеи зама хьатIакхаьча хиларах йола вывод яьча хана денз.

Лоацца дехе а дагадех вай цу замалахьа дуне мишта хиннад.

Шин континента — Европаи Азеи — йоккхача моттига тIаденад РомановгIар импере ши корта болча аьрзе Iаьржа IындаргIа. Реакце тешаме чIоагIало лоархIаш яр царизм, хIаьтта 1905 шерара революци тоIаяь яьлар из. Вож аькха — кайзеровски Германе цхьа корта бола аьрзи — тIагIерташ дар колониальни фесах эггара хьаьнагIа йола чIегилгаш дIалийцача шийимпериалистически саперникашта. Цхьа хIамилг мара йоацача Габсбургий австро-венгерски импере шийна кIал хьоарчабир чехаш, словакаш, венграш, къулбехьара словянаш. Сите доккхал дора британски корона доалахьенашка хьежа малх цIаккха чубизац, яхаш. Французски банкираша Африкаи Азеи йоккхийча моттигашта эксплуатаци а еш купонаш лоргар. Гаьнарча Малхбоалене мехкаш дIалувца гIерташ империалистически Япони яр. XIX-гIа бIаьшере чакхйоаллаш империализма заман хьалхара тIом болабе кхийнача Америка ВIашагIкхийттача Штаташа сутаръяьнна рузкъаш Iоадора, гаьнна йолхаш йола дуненна доал дара позицеш лувцара планаш увттайора.

Бух соццача кхаьчача — вай планетера ши дакъа совгIа бола нах колониальнии шоай мукъах доацачеи мехкашка бахаш, моцали къели хьегаш, шоаш лоалла оттабаьрашта низ боацачара къахьегаш бовш бар. Империалисташа довхар, даькъаза доахар сийлахь-йоккхача Китая халкъ. Латински Америка мехкашка доал деш яр къилбаседаамерикански английски монополеш.

Империализманна кхераме а долаш цхьаккха хIама дац аьнна хеталора. Иже этта, лаьттан тIара дерригa доал ший кара дена яр из, бIаьш миллионаш болча наьха кхелаш ловзайора цо.

Хургдар мелла дика гуш, болхлой класса низах мелла чIоагIа тешаш хила везар цу хьалашка империализма тIеххьара ха кастта дIайолалургхилар бIаргадайна ца Iеш, хьатIайоагIача дерригдунен исторе заман лоархIамегIара белгалонаш къоастае а хара! ТIеххьара дIадахача итташ шерашка дукхагIа хувцаденнад дуне, цул хьалхагIа дIаихача дуккха бIаьш шерашкарчул. Кхоачаш хинна а кхоачаш хулаш а да Ильича эггара шаьргIа гуш хиннар. Марксеи Ленинеи хьалххагIе а яьххача тайпара дегIаух истори.

Революционни низаша чIоагIа еттача хIамаша йовзаргйоацача йоаккхаш хийцай планета социальни юхь.

Дунен карта тIара дIаьннай Российски импери. Из хиннача моттиге хьа а хинна, зиза даьккха латт низ бола къахьегамхой социалистически паччахьалкхе. Каьхатах даь цIалг санна ехар австро-венгерски монархи. Цхьан хана цунна юкъедолхаш хинна дуккха халкъаш толаме социализм хьалъеш доахк. Социалистически дегIаахара наькъагахьа а леста, Европа юкъ моттиге къонахчалца машара гIулакх лорадеш да немецки халкъа доккхагIа дола дакъа. Социализм хьалъеш доалл сийлахь-доккха китайски халкъ. Шоай социалистически паччахьалкхенаш хьаяьй монгольски, вьетнамски, корейски халкъаша.

ДегIаухаш а шерлуш а латт халкъий революционно-кортамукъален болам. Инди, Индонези, ОАР, Ирак, Гана, Гвинея, Мали, кхы а Азеи Африкаи итташ мехкаш шоашккара, шоай мукъах дегIаахара наькъ тIа даьннад. Алжирски халкъо котало яккхарца кхы йоацаш дIайоал французски колониальни импери. ХIаьта цхьанне а шеко яц, дукха ха ялалехьа английски имперена а е, нийсагIа аьлча, цунах юхедисачоа а цунна хиннар хургхиларах. Ший ижера дIалестай американски империализм.

Ленински гене сийрдабаьккха паргIатонга, демократега, социализмага бодача наькъах дерригдунен исторе шера никъ хиннаб. ХIанзарча заманна юкъметте латтар буржуази а йоацаш, дунен халкъашта юкъера болхлой класс, цо хьадаь керттердар — дунен социалистически система.

Нагахьа санна ленинизма сийлахь-боккха вахара низ хилар дIахо а хар дезаш саг хуле, из хьажийта веза 1917 шера октябрал тIехьагIа дунен чу хиннача хувцамашка. Из да социалистически революцех йола ленински теори кхоачашхулаш хилар.

Империализманна духьал латта дунен социализма система даим чIоагIлуш, кхоталуш латт, цо шийгахьа увз дунен халкъашта юкъерча событей лелам а тIеххьара царех хургдар а. Дунен социализма система гома чу хьахиннад пролетарски интернационализма, вежарий доттагIлен, вIаши новкъостал дара принципаш ларде латташ дола дунен халкъашта юкъерча отношеней керда тайпа.

В. И. Ленина хьагуча а яьккхар, Iилманца бакъъяь хьа а хьекхар социализм бахьан долаш болхлой классо лоаттабеча къовсамаи тоIадаь доахкача халкъий къаман - паргIатон къовсамаи юкъерча кIоарггарча чухьарча бувзама закономерность. «Социалистически революци, — хьийхад цо, — алхха а керттерча даькъе а хIара мехка революционни пролетареша шоай буржуазена духьала лоаттабу къовсам хинна Iергбац, — а, из хургба империализмо тоIаяь йоахкача ерригача колонешеи мехкашеи, шоай мукъах мелдоацача мехкаша дунен халкъашта юкъерча империализманна духьала лоаттабу къовсам (Соч., т. 30, оагI. 138).

Ленински идеяш мелла цIена бакъхулаш латт вай деношка, империализма колониальни система цIенъенна дIайоалаш латтача хана!

ТIеххьарча итташ шерашка хиннача лоархIамерча урокех цаI я, къаман-паргIатон революцей низаша коталонаш йоахача социализма низацара шоай оагIув чIоагIагIа а дукхагIа а ме лелабу цар аьттув дикагIа боалаш хилар. Долче, цхьа бахьан доацаш дац социализмах дерригa дуне дегIаахара керттера низ хиннача хана къаман-паргIатон революцеш цу тайпара яьржа а цар цу тайпара аьттув бувлаш а хилар.

Социалистически мехкаша къонача суверенни паччахьалкхенашца леладу доттагIал «коммунистически происка ш» я ала гIерт империализма идеологаш.

Фу ала йиш я цу хьакъехьа? «Коммунистически происка ш» хиларах латтац укхаза гIулакх. Дунен тIа хьа а хинна, шерлуши чIоагIлуши латт империализманна духьалара халкъий сийлахь-йоккха коалици. Из ший тайпара хилар сенах латт аьлча, из латт, формально-юридически хьисапе из ца хиларах, цхьанна а нотарусе дIаязъяь из ца хиларах, хIаьта а эхь дайначеи зуламерчеи империализма системах адамаш мукъадаха гIертилга ларде латташ йола чухьара цхьоагIо кIоарга хиларца чIоагIъяь-м я из.

Ткъаь пхиъ шу хьалхагIа а тIехьа дукха хало е езацар империализма шоай фоартан тIара колониальни дукъ тIера кхосса моллагIча тайпара а халкъ гIортара меттел, из тайпа паргIато яккхара хьакъехьа уйла хилча а из тоIае.

ХIанз кхы тайпа да гIулакхаш. Империалистически монополей низ кхачац хIанз къаман-паргIатонга, социализмага долхача халкъашта духьале е. «Каьхата юкъе цIи хьоарчалургьяц» — оалаш да халкъа юкъе. ХIанз дунен тIа латтача ерригача ситуаце цхьадола белгалдоала гIулакхаши башхалонаши чулоац диъ алапо, цхьан дешо. Из дош — Куба, Америке эггара хьалха кортамукъаьлна территори, социализм хьалъеча новкъа баьнна мохк. Кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабара гIеттача доккха доацача халкъа духьалъэттача тIехьашка яла йийзар эггара низ болашагIа йолча империалистически держава. Иштта я вай заман белгало!

Кортамукъален болам низ болаш баржаро йохаю империализма кIийленаш, гарга йоалаю цун Iоажал.

Цхьан хана сурт оттадеш оалаш дар, нагахьа санна империализма корта Европе бале, цун кит Азеи Африкаи диза латтача кхашка улл, яхаш. ХIанз сатем бац империализманна е Азе а, е Африке а, е дунен цхьанна кхыча даькъ тIа а. Юзаш йоаца ший кит кIезига дегIадаьхкача мехкашкарча халкъашта эксплуатаци яра чотах империализманна кхы йиза могаргдоаца исторически ха хьакхаьчай. Исторе цхьалха гIирсаш хила лац халкъашта, шоай сакхетамца из хьаде, шоай кхел шоай бе йолла лов царна.

Вай парте геттара цIена чакхдоах ленински васкет:

«Вай массаза а латта а лаьттад, латта а латт, кхы тIехьа тIайоагIача хана латтарг а да хьалха латтача мехкий сакхетамера болхлой дерригача низ-Iоткъама кIал латтача мехкий болхлощца, ахархощца, лаьщца эггара айхагIа гаргабахараи вIашагIъэраи тIехьа. Вай массаза хьийхад, массаза хьехарг а да дерригача низ-Iоткъама кIал латтача мехкий, колонеш а цу даькъе а йолаш, дерригача низ-Iоткъама кIал латтача классашта, вайха дIа ма къеста, мамогга айхагIа гарга а дувла хьа а э тхох, яхаш». (Соч., т. 23, оагI. 55).

Халкъаша лоаттабеча кортамукъален къовсама керте латт марксистско-ленински партеш.

Дуне эргадоаккхеи кердадоаккхеи эггара влиятельнегIа бола политически низ а хинна дIаэттаб хIанз дунен коммунистически болам. Дерригача дунен тIарча коммунистий шовзткъа миллион долча эскара толамаш духдувла керттера хьаст ба ленински стратегии тактикеи, мугIарий ленински бартцхьоагIо, дуккхача нахацара ленински бувзам. Капитала дуккхача мехкашка доалерча гIозарий оагIонгахьара латтача Iалъмате къизача низащца бувзабенна бола къахьегама халкъа хьашташ бахьанце шоаш лелабу къовсам денал долаш лелабар бахьан долаш дерригача прогрессивни адамашта хьалхашка чIоагIа сий долаш ба коммунисташ.

Дунен социализма низ дегIабар, империализма колониальни система йохар, империализма еррига вIашдухьленаш иръялар — уж я капиталистически система юкъара кризис кIоаргъялара хоадам беш йола факторaш. Селхане-м я капитализма, цхьабакъда, кхоане цун яц. Кхоане коммунизма я.

Буржуазни общества вахара еррига оагIонаш чулаьцай кризиса процессо: экономика, политика, идеологи.

ДукхагIча хьале, цхьа доккха хIама из долаш саннеи цох керда дош да ала гIерташи кхайкаеча, капитализм кIалхара яккхара йолча дуккхача проекташа, бокъонца дар аьлча, из исторически дIаяланза яьг ца хилар кхы цIаькха а цIаькха а хьагучадаккхар мара, кхы хIама дац. Хьаэцаргья вай, масала, укх тIеххьарча хана моде йола, Европана «интеграци» яра планаш — «юкъара рынок», «мукъача торговле зона», иштта кхийола а дунен халкъашта юкъера паччахьалкхен - монополистически объединенеш хьаяр.

Боккъалдар аьлча фуй уж еррига союзаши объединенеши?

Долчча тайпара аьлча, дунен капиталистически рынок юхаекъара керда формаш, капитала мехкашкарча къахьегамхой вахара хьашташта духьал, социалистически лагераи къаман - кортамукъален боламаи духьалъерзаяь йола керда агрессивни халкъашта духьалара союзаш я ювцараш. Эггара ирагIча антагонизмай керда орг мара кхы хIама дац «Интегрированни Европа»: цун доакъашхошта шоашта юкъерча, европейски паччахьалкхенаштеи Америка ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъерча, монополистически бухье латтараштеи дуккхача нахаи юкъерча, империалистически монополештеи дуккхача нахаи юкъерча, империалистически монополештеи колониальни дукъ тIера кхессача мехкаштеи юкъерча.

Дикка зел оаш, фу хулаш латт буржуазни демократех?

Вай ханара капитализм-м кхыметтел шоай конституцех а кхераш ма йий. Цхьа ха яр, буржуазни демократе къахьегамхошта лу яхаш ювца «паргIатонаш» капитализма идеологаша езъеш сигала кхухьаш. ХIанз малагIча паргIатонех доккхал де йиш я царга? США Коммунистически партех эхь дайнеи сий доацаши гIертарах дерд-хьогI!?

ХIанз дукха ха йоацаш цIаьхха цхьа хIама дагадехар американски сенатора Мундта: Къулбехьарча Дакоты яхача бердаш долча лоамашка кхерах хьадаьча хьалха США президенташ хиннача наьха Iалъмате йоккхийча бюсташта, туристашта тоам а хургболаш, «американски демократена» пайдана а хургдолаш, цхьан хана демократех цар даь къамаьлаш хьадувцаргдолаш радиофикаци е. Сенатора хетачох, цу тайпарча гIулакхах пайда баргбар американски вахара куц гойтача реклама на.

Бакъда, сенатора новаторство мах ца беш йисар. Цул а совнагIа, цунах бIаргаш дайна саги фантазери ва, аьнна цIи а тиллар.

«Крисчен сайенс монитор» яхача газето къайла ца хьош долчча бесса даьшхар, хIанз латтача хьалех хьалха президенташ хинна нах йист ца хулаш Iер пайданагIа да, аьнна. ХIана аьлча, нагахьа санна из проект тIаэце, кхерах хьабаь нах хIанзарча Америке «цIебараш» аьнна цIи дIагIоргйола къамаьлаш де баргба. США доалерча гIозарашта мишта лоалургдар, нагахьа санна, масала, Линкольна бюсто хадданза укх тайпара «зуламе» къамаьл деш хилча: «Дерригa рузкъаш кIеззигача наьха кара кхаччалцеи республика йоххалцеи шоай доал чIоагIде гIертаргба ахчан дай». Мичара, лоалургдацар.

Французски короля Людовик XV аьнна да довзаш дола ер дешаш: «Вай дIадаьлча-м форд тIабалба цига». Кхыметтел цу дешащца а шийна лоIам бе торо яц ший кхоанено сутаръяьккхача капиталистий классага, хIана аьлча, цунна хIанзалехьа а «форд тIабаьннаб».

Бакъда, хIанзарча хана империализм хьаллоацаш бараш гIерт нах а кхыметтел шоаш а капитализма «ший потенцеш хьахьокхаргхиларах» тешабе. Буржуази къона, дегIайоагIаш латта класс хинна ханаш юха дага ахийтара тIера ба уж. Бакъда, нагахьа санна исторически аналогеех аьлча-м дуккха а нийсагIа хургдар капитализм дегIаахара хIанзара боарам рабовладельчески общества тIеххьарча фазащца нийсбича. Лаьш гIовттар, рабовладене система йохар, Римски импери йохара хьалха доагIаш санна, иштта социализма дунен система низ болаш дегIайоагIаш хиларо, пролетариата классови къовсамаш дегIаахаро, колониальни система йохаш хиларо къаьгга хьахьокх яханза а ца йоалаш империализм яларга йодаш хилар.

Капитализм кIалхаръяккха йиш йола средстваш йолаш яц. Iалам чухь йолаш а яц уж, хьадагалувца йиш йолаш а яц. Из дIадаккха йиш йолаш кхийтта лазар а доацаш, леш латташ хилар да. Лорий термин я «гиппократово юхь» яхаш. Иштта оал леш уллачун юхьах, валарах из ваккха йиш йоацилга, оалаш долчча тайпара, медицина низ ца кхоачилга специалиста цун сибато хьахьокхаш хилча.

ХIанз вайна гу капитализма «гиппократово юхь».

Кхоана шоашта хьалхашка оттаргболча кхерамо антикоммунистически похода вIашагIбетт дерригача дунен тIара реакционераш — фашиствующи элементаш, либеральствующи политиканаш, церковникийи аьттехьарча профсоюзий лидерийи реакционни низаш, берригa хIанзарча ханара Меттерниха наследникаши Гизо эпигонаши.

Халкъий кортамукъалени, шоай лоIаме хиларeи къизагIа а кхерамегIа а вола моастагIа ва империализм. Цун гIулакхаш а оамалаш а хувцаенна яц. Исторически аренера дIайоалаш латта моллагIа класс санна хIанзара империалистически буржуази эггара тIехьа кхет ший кхел хиннаьнна хиларах. Ка а эгаш Iаьдал бера цадалийта гIерт из, хIаьта эггара бIехагIа йола провокаци е, кхыметтел атомно - водородни тIом хьоабе а гIорта мег. Бакъда, хищник, цу тIа а дуккхаза йоагаяь йола хищник. масса хана юхаювл, шийна хьалхашка боккха низ бIаргабайча. ХIанз цу тайпара низ болаш ба. Цунна могаргда моллагIа а империалистически хищник меттайоалае.

Из низ — сийлахь-йоккха Советски Союз, дунен еррига социалистически система, дунен халкъашта юкъера болхлой болам, къамаш мукъадахара тIехьара халкъий къовсам.

Советски республика хьахиларца машара тIехьа лоаттабеча къовсама политика, хьалхара паччахьалкхен политика а хинна дIаэттар. ВIаши машаре дахара принцип а оттаяь В. И. Ленина хьалххехьа гениально белгалбаьб бIаргчача исторически эпоха социалистически арахьарча политика чулоацам.

Духхьал вай паччахьалкхен, дерригача социалистически мехкий ленински машара политика бахьан долаш адамаш хIанзалца кIалхара даьннад дунен термоядерни катастрофах.

ХIанзарча ханарча адамий кхетам чухь машари социализми яха дешаш чIоагIа шоайла вIашагIдоахкаш да. ХIаьта, вешта, капитализми тIоми яхача дешаех синонимаш хинна а дукха ха я.

Машара политика ши лини къаьгга гуш я дунен халкъашта юкъерча гIулакхий керттера проблема — герз дIадаккхара проблема — къоастаелга вIаши духьаларча наькъаща де гIерташ хиларах. МоллагIча а цIена уйла йолча, бокъонца долчча беса гIулакхаш довзаш волча сага маярра гуш я, дуккхача шерашка доаггIача тайпара дош къоастаде ца а гIерташ, халкъаш Iехадара эггара бIехагIа дола тийшача балха наькъаш лаха гIертача малхбузехьарча державай ши духьа ювла позици.

Н. С. Хрущевга гIолла вай парте хьалххехьа а адамашта дIахойт малхбузехьарча дипломатий цу тайпарча демагогех боаллар малагIа кхерам ба, хIаьта чIоагIа фелал йолаш хилара халкъаш тIа а хьех.

Империалисташа тIема кийчо мел еча хана, дунен тIа машар хилийтара бола кхерам мел латтача хана Советски Союзо а социализма кхыдолча мехкаша а герзащцара низаш дIахо эргадоахаш тоадеш, шоай кхерамзле чIоагIъеш дола гIулакхаш да а ду, дерг а да.

Коммунизма идеяш котъялар, хIаьта цунца машара гIулакх котдалар, халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдалар хиланза даргдолаш дац. Капитализм Iояргья исторически сцена тIара, цул хьалхагIа хинна еррига эксплуататорски формацеш ювларах тарра. Бакъда, халкъаш гIерт ше лелча хана империализмага адамашта махулла кIезигагIа байта, цул тIехьагIа махулла кIезигагIа хIалакдаь дуне хилийта. Халкъашта юкъера чIоагIа машар къахьегаш долча адамашта чIоагIа хьаштдолаш ба, цо общественни прогресс хилийтара, коммунизми социализми бахьан лоаттабеча къовсама, колониализм дIаякхара, къамаш мукъадахара болама йизза котало яккха эггара дикагIа йола торонаш лу.

Коммунизм вай хана хьалха латтача адамий керттера уйла а хинна дIаэттай. Цун идеяша вIашагIтох империалистически сапаш гоама бола, коммунизма бакъдар дего къоабалдеш бола миллионаш нах.

«Даьлах тешаш волча кераста сагах бехк баккха мегаргбий, — аьннад дукха ха йоацаш — французски аббата Булье, — миллионаш бола, Ленина хьехама тIехьа бола коммунисташ цунна дукха беза, царна дагалаттар дукха деза, цар хIама хьадеш беча Iалъмате боккхача балхах доккхал ду, аьнна? Царца гIулакх ца леладеш Iе йиш йий, нагахьа санна дуне лораде, шийла тIом дIабаккха уж гIерташ хилча, нагахьа санна герз дIадаккхар дIадехаш, тайп-тайпара, социальни строй йола паччахьалкхенаш вIаши машаре яхара тIахьехаш уж хилча? Нагахьа санна из дерригa «прокоммунизм» яле, масса хана «прокоммунист» а волаш вусаргва-кх со».

Иштта хет берригача прогрессивни наха.

V.
ТВОРЧЕСКИ ЛЕНИНИЗМА НИЗ

Новкъостий! Маркса, Энгельса, Ленина сийлахь-боккха хьехам масса хана къона, эггара дикагIа баха могаш, эггара беркатегIа бола хьехам болаш бус. Марксизма - ленинизма творчески хIама хьадеш болча низа керттера хьаст — вахарцара цун кIоарга бувзам.

Коммунистически хьехама эггара дикагIа дола гIулакхаш мадарра хьахьокхаш ба Владимир Ильич Ленина теоретически болх. В. И. Ленина хIара дешаца холуш да вахаро доаха дIайха са. Новаторство ларде йолаш хиннаб цун берригa теоретическии практическии болх.

Революционни теори творчески, ленински хьисапе лелаеш хиларца белгалбоал вай парте Центральни Комитета болх.

Обществах дола марксистско-ленински Iилма парте толамца дегIадоаладаь децаре хила йиш йолаш яцар вай дерригдунен-исторически коталонаш, коммунизм хьалъяра даькъе хьалхашкахьа цхьаккха гIа баккха а могаргдацар вайна.

Советски спутникаша, космически кемаша сий айдаьд естественни Iилмай меттел обществах долча марксизма-ленинизма революционни Iилмай а.

Творчески ленинизма низ кхетабе, хIанзарча ханарча общественни-Iилмашта карагIдаьнна дикагIдар довза безам болча берриганешка вай ях: еша, Iомае парте керда Программа. Цун хIара уйла, берригa цун чулоацам — из ленинизм кхоачашхулаш латташ хилар да, вай парти теоретически чIоагIа дегIаена хилар, революционни теори творчески дегIаахара даькъера цун авангардни лоархIам хьахьокхаш дар да.

ЦIаккха лергдоацаш В. И. Ленина карагIдаьнна хIама да творчески марксизм цIена хилийтара тIехьарча, оппортунизма ерригача формашта, из гучаюовлара духхьаларча къовсама байракх цо чIоагIа айяь хилар. Вай парте ленински васкеташка хьежжа, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама хьалхашкара ший интернациональни декхар кхоачаш а деш хьинаре къовсам лоаттабу ревизионизмана духьал а иштта догматизмана духьал а, моллагIча формаех уж гучаювлаш яле а.

Творчески марксизм-ленинизм — дунен коммунистически болам кхотабалара идейни лард.

Дунен тIа болаш бац, машар, демократи, къамаш шоай лоIаме хилар, социализм бахьан къовсам лоаттабеча цун союзникаша хьаллаьцача вIашагIкхийттача болхлой класса тIагIортама духьалъотта могаргдолаш низ. «ДIа-юха бекъабенна болхлой — хIама дац. ВIашагIкхийтта болхлой — дерригa да», — яьхад В. И. Ленина. Советски Союза Коммунистически парте ший декхар лерхI пролетарски интернационализма байракха кIал, цун «Дерригача мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!» яхача чIоагIача тIахьехамца социалистически лагерь, дунен коммунистически болам кхотабара де мел дезар делга.

Болхлой класса барт-цхьоагIо чIоагIъелга, общества дерригa прогрессивни низаш вIашагIтохилга реакционни буржуазена духьал, цун политикаи идеологенеи духьал къахетам боаццаш лоаттабеча къовсаме хул.

Империалистически буржуазе тIагIертта керда идеяш лех. Цу хьабала пайда боацача ларда тIа, хьацарах Iо а ухаш къахьегаш я хIанзарча ханара дикагIа долча буржуазни хьаькъалий уйлаш. Тахан, исторически наькъаш дIа-юха тIехдувлача ший хьалха хинна идеяш буржуазе йоа а яь керда яраш хьалаха цамогаш хилара вай моастагIаша деш дола мукIарло каст-каста хьахозача хана, укхаза оалаш долчча тайпара, духьал хила бахьан дац. Цу тайпарча положене керттера бахьан империалистически идеологашта Iаламо кхетам баланза хилар а доацаш, буржуазе де лерхIари политикеи принципиальни а къоастае йиш йоацача а общественни прогресса объективни гIулакхаштеи эшараштеи духьал йолаш хилар да.

ХIанзарча ханарча буржуазни идеологе кIалхара яланикъ боацаш йола кIоарга кризис я, хIана аьлча ший чулоацамга диллача из гуччахьа адамашта духьала а реакционни а йоландаь.

Бакъда, цхьабола буржуазни деятелаш, кхыметтел паччахьалкхенна керте латтараш а, бакъдарашта духьал а бувлаш, нах тешабе гIерт «доккхача исторе болам» капитализмана дикагIа йолча оагIорахьа лест яхаш, «дунен тIа американски концепце» порядок котъялар хургда ала гIерташ.

А, кхоане коммунизмага я! ХIана аьлча, алхха из мара яц хIанз кхетамерча исторически творчества арене даьннача халкъий хьашташ кхоачашдергдар. Из да из бокъонца дола истори халкъашца цхьана гIа боахаш додаш хилар. Духхьал цар, кхычар а ца деш, юкъарчал доацаш а дизза а хьаду истори.

Дерригача адамий цIерах «доккха истори» хIанз йоагIаш йола суд еш да ший ха яьккха йоалаш латтача капитализмана.

Новкъостий!

В. И. Ленин вай парти вIашагIйолла волалуча хана лаьттан тIарча дуккхача наха хазанза хиннад, кхыметтел «коммунизм» яха дош а. Алхха, эггара дикагIа сакхеташ болча, кIоаргга хьаькъалаш долча наха гуш хиннад коммунизм дунен кхоане йолга. Уж бакъ а хиннаб. ХьалхагIа итташ бIаьш, тIаккха эзараши миллионаши, коммунизма идеяша дог гIоздаьха бола нах хила а хиннаб ба а ба вахар ца кходеш къаьна дуне дохадеш.

ХIанз коммунизм боккха низ, дунен тIа йоккхийча моттигашка хьалъеш латта реальни общество хинна дIаэттай.

1919 шера парте VIII съезде Владимир Ильича дийцад коммунизм хьалъе йолаялара юхьиг дIайолаяьча Октябрьски революце котало бIаргаяйнарий иразах. Вайга кхаьчад коммунизм хьалъерех хила ираз. Къахьегамхошта ховш да вай Даьхе коммунистически эргаякхара сийлахь-воккхача Ленина дIадоладаь гIулакх котдаргдолга, хIана аьлча коммунистий ленински парте тешамерча бе доал из.

Исторе вайга хьакхоачаяьй Владимир Ильича вахара тIехьарча деношка хинна дог тохадолийташ йола эпизод.

1923 шера 2 ноябре цамогаш вола Ильич волча ена хиннай Глуховски мануфактурерча болхлой делегаци. ДоттагIал тIехьа, безаме къамаьл даьчул тIехьагIа вIашагIкъаста ха хьаэттай. Берригача делегаташа В. И. Ленинца вIаши барташ даьхад. ТIеххьара цунна дIатIа вахав къаьна болхло Кузнецов. Массехк минут яьккхай революце баьччаи болхлоех ваьннача болхлочои вIаши мархIа лийлха боахкаш. Боккхача сага Кузнецова бIаргех хий Iо а легадеш яьхад:

— Со болхло — кузнец ва, Владимир Ильич, со кузнец ва, Iа де лаьрхIар, оаха дерригa а хьалдергда.

Тахан советски нах, дерригa прогрессивни адамаш ала бокъо йолаш да, уж дунен тIа къахьегаш барий хоза коммунистически кхоане ленински планах хьалъеш а ба, хьалъянза Iерг а бац, аьнна.

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — Ленина парти, советски халкъа хьинар дола авангард, денал дарийи новаторийи парти!

Даькъала хийла ленинизм — вай заман — коммунизм котйоалача заман коталоний байракх!

(Новкъоста Л. Ф. Ильичева доклад тIоараш детташ дуккхаза юкъахъяьхар).

ЧIоагIа дегаш айденна болаш вIашагIкхийттараша партийни гимн «Интернационал» доахкх.

Торжественни заседани йистеяьлча доккха концерт оттадир.

(ТАСС).

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ТЕХНИКАХ

Низ мелб мухь тӀабуллаши лакхарча сухалашцеи байта техникага болх

Къаьстта ший тайпара я укх шерара бӀаьсти. Из дӀайолаеннай КПСС Центральни Комитета мартовски Пленумагара. БӀаьстан юхье дарж хиш санна, берригача мехка баьржаб мел эшар шортта долаш йола коммунистически общество хьалъяра советски халкъо лоаттабу къовсам. Парте XXII съездои мартовски Пленумои къоаггабаь хьахьекхаб цу къовсама никъ, цар решенеша белгалдаьхад де дезараш.

Беррига юрта боахам сихха дегӀабоалабара керттера цхьа никъ ба юртбоахама производствана масса оагӀорахьара механизаци яр. Тайп-тайпарча юртбоахама культурашцара дерригa балхаш машинашца де йиш хургйолаш Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои эггара дикагӀа йола техника кхачийтай юрта боахамерча къахьегамхошка.

Укх белгаларча бӀаьсти вай республика кхашка кхы а керда тӀаяьхкай итташ торараш, бӀаьш сеялкаши культиватораши, геттара дукха тайп-тайпара комбайнаш. Техника вайга дукха я, из дика а я, цхьабакъда пайда мишта эц цунах?

Дикача даьга кхаьчача технико тамашийна хӀамаш ду. Комбайн сиха а лелаеш, хӀара денна 2—3 балха норма кхоачашйора соахка «Самашкинский» совхоза комбайнера нов. Дадаева. Ремонта лаьрхӀача ахчах 704 соми 760 килограмм доагори кхо а деш, 15 говра низ болча траторaца 1129 гектара тӀа болх бир Грозненски района 1-ча Мая цӀерахча колхоза тракториста нов. Федорова. «Назрановский» совхозерча Мальсаговеи, «Джалка» совхозерча Зармаевеи, Джамалаевеи, Сунженски районерча Тимошенкоси кулгалдеча механизированни звеношка хӀара тракторо баь болх 850 гектарагара 1100 гектарага кхоачаш хилар соахка. Кара балхаш делга юкъе а ца дойташ йоккхийча майдаш тӀа хӀара гектара тӀара 70 центнерага дӀакхоачаш хьажкӀаш кхейир цу звеноша.

ХӀана лийннаб цу механизаторий болх иштта дика? ДукхагӀча хьале сиха а лелаш, цар торараша шин сменах болх бу. Агрегат хьисапаца вӀашагӀ а йоллаш, трактора берригача низах бизза пайда эц, хан-ханнахьа хьажа а хьожаш, йоакхо а еш дика лелаю техника.

Укх шера горох дӀаювча хана фу дӀадувлга а молхаш тохилга а цхьан-цхьан дергдолаши сеялка тӀехьа а йийза тоайир агрегат «Красноармейский» совхоза комплексни механизированни бригада бригадира Кагерманов Оалхазара. Цо из дар бахьан долаш бӀарчча цхьа трактор мукъаьлар кхыча балхашта.

ЛерттӀа доал а деш техниках бизза дика пайда эц Сунженски, Наурски, Шелковской районашкарча дуккхача боахамаша а. БӀаьсти яьлча денз укхаза хӀара тракторо 100—150 гектара тӀа болх баьб. Укх районашка ший ханнахьа а дика а чакхдаьккхад зябаи гурахьа дӀайийначa культураштеи макхаш доахилга, бӀаьсти хӀамаш дӀае лаьтта кийчделга, гидуаргаши бобови культураши дӀаювлга, геттара дика дӀадоладаьд хьажкӀаш дӀаювлга.

Цхьабакъда, дукха да балхаш дика лел аьнна ала йиш йоацаш боахамаш а. Хьожаргда вай «Назрановский» совхозага. Шерра-шера во лел цу совхоза болх, во хул дӀайийна хӀамаш, миллионаш зенаш ду паччахьалкхенна. Совхоза болх иштта телха лелара цхьа бахьан да укхаза техниках бизза пайда ца эцар. Соахка условни тракторо бӀарччача шера беш хинна болх 320 гектар кӀаьда оахам мара хиланзар укхаза, хӀаьта дийнахь-бус бу болх — 2,3 гектар. Вешта аьлча, лоадама хӀама ца эшшаш ахаш торараш диззача шера болх ца беш лаьттай, йохаш а, трактористаш ца тоъаш а, иштта кхыча бахьанашта а. Цудухьа тӀехьадувлар балхаш.

Соахка беттал совгӀа ха яьккхар совхозо хьажкӀаш дӀайийна ца йоалаш, хӀаьта уж чуйица-м кхаь бетта а яланзар. Декабрь бутт хьахиллалца баьхкар гурахьа дув ялаташ дӀадувш, тӀаккха уж сов нийлха хьатӀадалар бахьан долаш, из лаьтта юха аха дезаш хилар. Зяба ца оахаш 7600 гектар лаьтта аллийсар совхоза, хӀаьта бӀаьсти даьча оахам тӀа дӀайийна хӀамаш дика хьувкъийта дуккха а халагӀа да.

Эшшача тайпара хьехам ийцабац совхозо цу гӀулакхах. ХӀанз а аханза 2600 гектар лаьтта да совхозе. Кхыча совхозашкара яхийтай цига низ болаш йола ткъаьх трактор, хӀаьта совхозо ший техниках лерттӀа пайда эцац. Нагахьа санна лоалахарча Сунже хӀара тракторо укх бӀаьсти 92 гектара тӀа болх баьбале, Наьсаре — 34 гектара тӀа мара баьбац. Тамаш а яц. Дукха торараш я цига трактористаш ца тоъарах шоллагӀча сменах болх ца беш. Йоачаш хьалха а тувсаш, дика ди денача хана а лерттӀа болх бац Наьсаре. Масала, 6-ча апреле лоалахарча боахамий тракторaш балхаш деш яр, хӀаьта Наьсарерча совхозий кхашка болх ца беш итташ торараш яр, де йиш йоллашехьа а ца деш дисар 300 гектар гаргга оахам. Цул совнагӀа деш дола оахам а дика дац.

Макхаш ца доахаш геттара дукха зябь я Курчалой района «Путь к коммунизму» яхача, XX партсъезда цӀерахча, Ленина цӀерахча колхозашка, хӀамаш дӀаелехьа кхашка де деза балхаш во ду, 8-ча апреле дукха тракторaш яр цига болх ца беш, хӀаьта Ленина цӀерахча колхозе вӀалла кийчо а ца еш, оасаро хьеладаьча кхай тӀа дӀаювш яр гидуаргаш. Макха алхха диъ гов текхадеш лелар «Т-38» яха трактор XX партсъезда цӀерахча колхозе. Бизза пайда а эцаш машинашка болх байтилга вӀаштӀехьдаккха декхарийла а болаш дуккха бригадираш, механикаш, агрономаш, председателаш, директораш ма бий цу боахамашка. ХӀаьта тракторист хила вагӀаций цу деша бехктокхаме? Хила-м воагӀар, цхьабакъда из бехктокхам цунгара хьабехаш саг-м вац, цудухьа селла во хӀамаш леладича а царна могийт.

Машинаша овсаре болх белга цар еш йолча технически Ӏалашонга хьежжа хул. Тракторашта эша технически гӀулакх лоаттадара къаьстта станцеш ехкай «Сельхозтехника» районашкарча отделенешка. ДӀа-хьа кхувла мастерскеш, механикаш, слесараш ба цига, эша оатхалаш я. Колхозашцарчеи совхозашцарчеи договорех технически гӀулакх лоаттадеш а машинашта ремонт еш а я уж станцеш. Технически гӀулакх хан-ханнахьа дӀакхоачийташ, тракторашка сеца ха ца йоаккхийташ шоай болх дика лелабу Сунженскии Каргалинскии районашкарча станцеша.

Цхьабакъда, Урус-Мартана, Шаьла, Наьсарен районашкарча дуккхача совхозашка, Ножай-Юртеи Советскии районашкарча колхозашка вӀаштӀехьдаьккхадац цу тайппара машинашта технически гӀулакх лоаттаделга, машинашка хан-ханнахьа хьажац, уж во лелаю, хьанал хьалха йох, ремонта дукха ахча доаду.

Цу гӀулакхашта чӀоагӀа паччахьалкхен порядок оттаеза хӀара боахаме. Из оттаяра новкъостал хургда республика Министрий Совета решенех тракторашта, ши-шегӀа лелача машинашта, тракторни прицепашта паччахьалкхен номерни белгалонаш хулга дӀадоладарах а. Беррига трактористаш аттестацех юха чакхбаьннаб. хӀаьта царна I, II, Ш класса тракторист - машинист хилар бакъдеш алхха цхьа тайпа мара доаца удостоверенеши технически талонаши а лургья. Из бокъо йоацаш волча трактористага трактора тӀа болх байтаргбац. Технически гӀулакх дара, болх байтара, улицашка гӀолла лелаяра бокъонаш телхаеш бола трактористаш бехктокхаме увзаргба. Харцахьеи бизза пайда хьа ца эцаши лелае мегаргьяц вай низ бола техника.

ЧӀоагӀа бехктокхамера бӀаьстан денош хьаэттад — чуйинна дӀаювш латт вай республикера эггара лоархӀамегӀара культура — «кура» хьажкӀаш. Сихха, агротехнико яххача ханашка, геттара дика уж балхаш чакхдахар — иштта да юрта боахамерча механизатораштa хьалхашка латта сийлахь декхар.

И. АВАНЕСОВ,
«Сельхозтехника» республикански объединене председатель.

ПАРТЕИ ПРАВИТЕЛЬСТВАИ ТӀА-ТӀА ДУКХАГӀА МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ НОВКЪОСТАЛ ДЕРГДА ЮРТА-БОАХАМА. ЦХЬАБАКЪДА, ХӀАНЗ КЕРТТЕРДАР ЙОЛАШ ЙОЛЧА ТЕХНИКАХ — ТРАКТОРЕХ, КОМБАЙНЕХ, КХЫЧА ЮРТБОАХАМА МАШИНЕХ — БАЛХА ОВСАРЛЕ МАМОГГА СОВЙОАХАШ ПАЙДА ЭЦАР. ЦУНАХ ЛАТТ КОЛХОЗИЙИ СОВХОЗИЙИ ИНЖЕНЕРИЙ, «СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» ОРГАНИЗАЦЕЙ БОЛХЛОЙ, ЮРТА БОАХАМА БЕРРИГАЧА МЕХАНИЗАТОРИЙ КЕРТТЕРА ДЕКХАР.

(Колхознии совхознии производство дегӀайоалаечара агрономий, зоотехникий, юрта боахама кхыча специалистий лоархӀам лакхбара хьакъехьа 1962-ча шера 12 апреле КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советои баьча соцам тӀара).

ЮРТА БОАХАМА МЕХАНИЗАТОРАШ!

КХЕТАМЦА ПАЙДА ЭЦА ЙОЛАШ ЙОЛЧА ЕРРИГАЧА ТЕХНИКАХ. БЕРРИГА НИЗ ТӀАБАХИЙТА БӀАЬСТАН БАЛХАШ ЛОАЦЦАЧА ХАНА ТОЛАМЦА ЧАКХДАХАРА!

ТРАКТОРИЙ ТОРОНАШ ДУКХА Я

Юрта боахама продукци дукхагӀа яккхара керттердар да техниках бизза пайда а эцаш из дика лелаелга. Из шоашта хьалхашка латта декхар дика кхоачашду тха колхоза механизатораша. Дукха я колхозе техника. Духхьала тайп-тайпарча маркаех йола торараш я 58, хӀаьта царга хьежжа я тӀехьатувса юрта боахама инвентарь а.

Дика къахьийгар колхоза механизатораша дӀадахача шера. ХӀара тракториста кхоачашйир лаьтташ ахара а, ялаташ дӀадера а, царна гӀулакх дара а оттаяь хинна план. «ДТ-54» яхача хӀара тракторо 1400 гектарагара 2700 гектарага кхаччалца кӀаьда оахам дир, хӀаьта «Беларуса» — 1200 гектарагара 2 эзарнега кхаччалца. Дукха ба колхозе соахка шоай тракторашта ремонт а ца еш дукха кӀаьда оахам даь механизатораш. Иштта, «Беларусаца» 2 эзар гектарал тӀех кӀаьда оахам дир трактористаша Дремлюга Михаила, Попов Николая, Бардин Николая, кхыбараша.

Ханнахьеи дикеи ремонт а яь еррига торараши кхыйола юрта боахама инвентарьи кийччйир колхоза механизатораша дӀадахача Ӏай. Царна ремонт яь 10-ча марта йистедаьлар тхо. БӀаьстан балхаш дӀадоладелча денз цхьаккха а трактор ехаяц. Цун керттера бахьан да уж дика тоаяь хилар. Юрта боахама инвентара лерттӀа ремонт яра мел эшар долаш дар колхозе: йоккха говзал йола механизатораш, токарни а слесарни а станокаш а латташ бокъонца тоаяь помещени, иштта кхыдараш. Нагахьа санна моллагӀа оатхал а ийша агрегат болх ца беш сецаяле, цунна Ӏалаьмате сиха гӀо ду. Юрта боахама механик е колхоза керттера механик вода из кхоачамбоацар дӀадаккха.

Юрта боахама машинаш дика лелаю тха дикагӀболча механизатораша — звеньевойша Я. Тимошенко, А. Салтунова, Н. Бардина. Ханханнахьа уж цӀенъю, царна даьтта хьокх, иштта кхы мел эшар ду. Цудухьа вӀаштӀехьдаьннад колхоза механизаторий лоаццача ханеи дикеи гидуаргаш, шекара свекла, бобови культураш дӀайийна бовла.

ХӀанз чуйинна хьажкӀаш дӀаювш ба тха механизатораш. Техника дика ремонт яьи из хӀара балха участке нийса дӀа-юха хьожаяьи хиларо торо хулийт тхога деза цӀей — 1-гӀа Май тӀакхоачаш еррига хьажкӀаш дӀайийна яха. Квадраташ нийса хул, оахама кӀоаргал дика да, нийсача боарамах дӀаюв уж. ХӀанззе а кийчъяьй оаха дӀадийначa ялатийна гӀулакх дара мел эша техника а. Бакъдар аьлча, цхьа хӀама да тха данза дисар: колхозе йолаш йолча тайп-тайпарча 17 комбайнах ахаш мара ремонт яь яьннаяц. Цу гӀулакха а уйла яьй оаха. ХьажкӀаш дӀаера а кхыча балхашта а Ӏаткъарг а доацаш царна ханнахьеи дикеи ремонт яь йоаккхаргйолаш план оттаяьй. ХӀаьта из план кхоачаш а ю механизатораша.

Колхоза правлене терко ю керда техника Ӏалашъяра а. Укх шера тхона яьхкай МТЗ-50 яха кхоъ трактор, ККХ-3 яха кхоъ комбайн, иштта кхыйола юрта боахама инвентарь. Кхоачам хиллал ба механизатораш а. ХӀара тракторо шин сменах болх бу. Бокъонца цӀен а йийя, даьтта чу а детте, кхы фу эш а хьаже мара цхьанна а механизаторо ший сменцикага дӀалац трактор.

Юрта боахама продукци дукхагӀа яккхара керттердар да техниках дикагӀа пайда эцилга. Из кхета а деш дӀахо а къахьега лаьрхӀад тха механизатораша.

Ю. ЗИБОРОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза керттера механик.

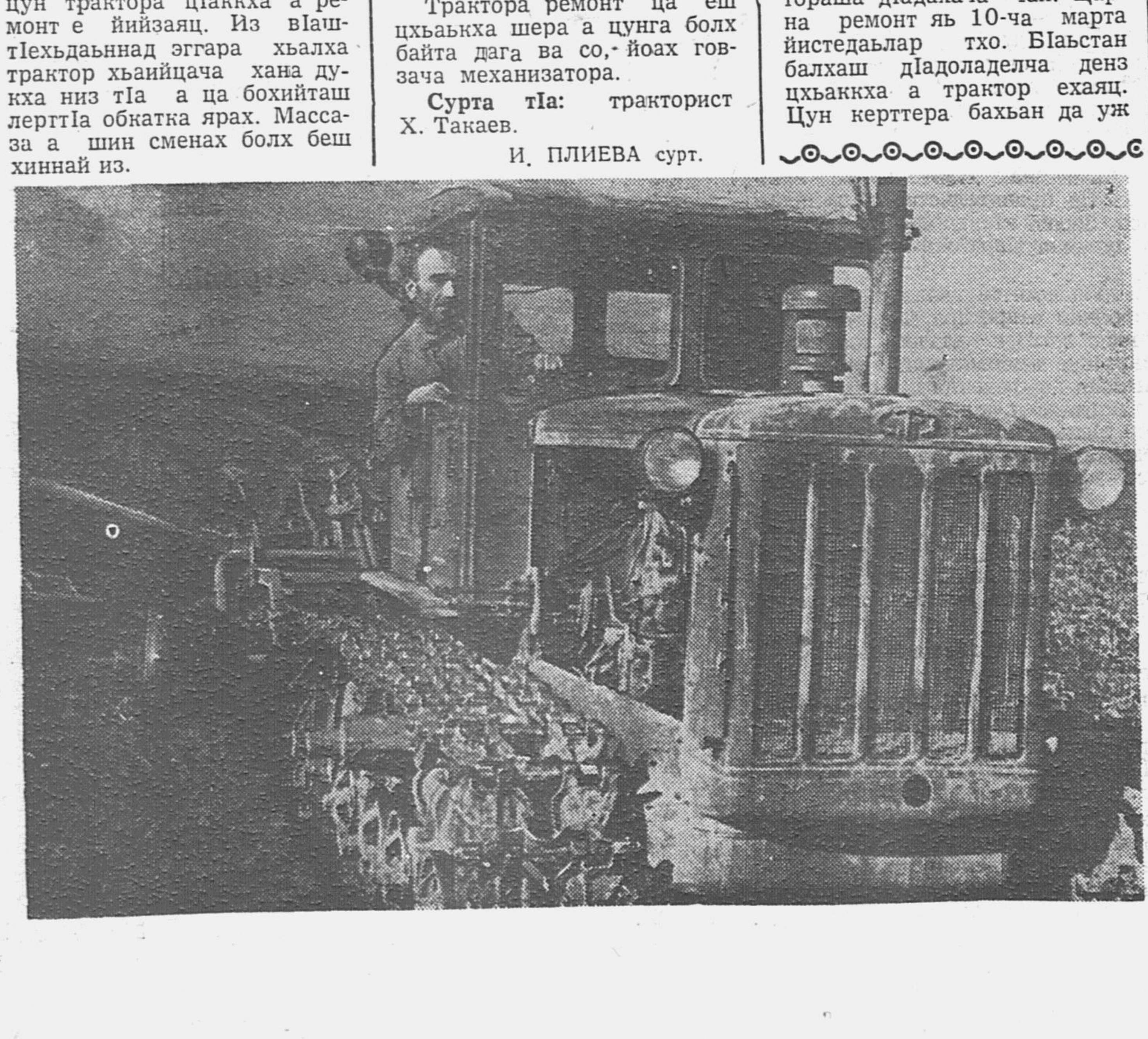
Боккха лоархӀам болаш гӀулакх да махулла дикагӀа юрта боахама техникага хьожилгеи цунах бизза пайда эцилгеи. Из дика кхетаду Надтеречни района «Надтеречный» совхоза механизатора Х. Такаева. Цо трактор тӀа болх бу 25 шу даьннад. «ДТ-54» яхача цхьан трактора тӀа 1959-ча шера денз болх беш ва говза механизатор. ХӀаьта цу кхаь шера цун трактора цӀаккха а ремонт е йийзаяц. Из вӀаштӀехьдаьннад эггара хьалха трактор хьаийцача хана дукха низ тӀа а ца бохийташ лергтӀа обкатка ярах. Массаза а шин сменах болх беш хиннай из.

Такаевеи цун помощника Дурдиевеи хан-ханнахьа цӀен а еш, тоха дезача даьтта а тохаш дика лелаяьй трактор, хӀаьта цунах баккха йиш мел йола пайда хьа а баьккхаб. Из гуш да укх масалах: дӀадахача кхаь шера 12 эзарнел тӀех кӀаьда оахам даьд цар цу тракторца. ХӀанз а хӀара сменах йола нормаш тӀехкхоачаш а еш къахьег Такаева.

Трактора ремонт ца еш цхьаьккха шера а цунга болх байта дага ва со,- йоах говзача механизатора.

Сурта тӀа: тракторист Х. Такаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХьажкӀаш хьувкъаргйола белгалонаш

Къона я МагӀалбика района «Алханчуртский» совхоз. Цун кхоалагӀа отделени я центральни усадьба йолча Кердача Реданте. Отделене кулгалхоша чӀоагӀа терко тӀайохийт юрта боахама техниках махулла дикагӀа пайда эцара. Гуйран балхаш йистедоаллаше а еррига тракторашта дикеи лоаццача ханеи ремонт йир отделене механизатораша. ХӀаьта бокъонца тоа а яь дӀаоттайир юрта боахама инвентарь а. Цудухьа цар вӀаштӀехьдаьннад бӀаьстан балхаш дӀадолалушше а цига эшаш йола еррига техника кхашка араяккха.

Ерригаш а 6 механизированни звено я отделене. Царна керте латт говза, йоккха опыт йола механизатораш. Ханнахьа шекара свекла, гидуаргаш, чина, бобови культураш дӀа а йийна хӀанз чуйинна хьажкӀаш дӀаювш боахк уж. ХьажкӀаш дӀаювш 6 агрегат я навесной сеялкаш тӀехьа а йолаш. Гуш да механизатораш квадратно-гнездови хьисапе хьажкӀаш дӀае дика Ӏомабеннилга. Квадраташ геттара нийса хул, хӀара кӀоага чу бож боагӀаш бола 2—3 фийг, хӀаьта оахама кӀоаргал а хила деззача тайпара хул.

Къаьстта дика къахьег звеньевойша Гулиев Султана, Гулиев Висан-Гире, Саутиев Дауда, иштта кхыбараша.

— Айса дӀаювча 253 гектар хулача участка хӀара гектара тӀара 55 центнер фуалъяьхача хьажкӀий яккха лаьрхӀад аз, — йоах Гулиев Висан-Гире. Из декхар кхоачашдара керттердар да дикеи лоаццача ханеи хьажкӀаш дӀаювлга. ХӀаьта уж иштта дӀае а царна гӀулакх де а вӀаштӀехьдаргда техника дика лелайойя.

Хан-ханнахьа цӀен а еш кхы мел эша гӀулакх а деш доал ду ший техникана Гулиев Султана а. Цудухьа вӀаштӀехьдоал цун цӀаккха а юхасаца ца везаш хьажкӀаш дӀае. Духхьала цхьан дийнахьа, 23-ча апреле, 18 гектара тӀа дӀайийр цо хьажкӀаш, планах 12 гектара тӀа дӀае езача.

ХӀанз санна са агрегато болх бойя, йоах звеньевойс Саутиев Дауда, 1-гӀа Май тӀакхоачаш хьажкӀаш дӀайийна вала мег со. Кха йовхьашка трактор юхаерзаеш мара юхасацац Дауд.

ХӀара сменах йола нормаш кхоачаш а тӀехкхоачаш а ю отделенерча ерригача 22 тракторо. ХьажкӀаш дика хьувкъаргйола белгалонаш хӀанззе а гуча я, йоах отделене тракторно-полеводчески бригадана кулгалдеча Ажигов Хьажмурада. Царех керттера белгало я техника дика болх беш хилар.

М. АХРИЕВ.

ТЕХНИКАНА ДОАЛ ДЕШ ХИЛЧА...

Парте XXII съезда решенешеи КПСС ЦК мартовски Пленума соцамои доккхий декхараш хьалхашка оттадаьд юрта боахамерча механизатораштa. Шоашкара техника дика йовзаш а цунга бизза болх байташ а хила беза механизатораш.

Грозненски района 1-ча Мая цӀерахча колхозе 47 трактори 23 комбайни я. 1959—1960-ча шерашка колхозера деррига балхаш деш ши тракторни бригада мара яцар тха. Доакъар Ӏалашдара гӀулакх во лелаш хилар теркал а даь, духхьала доакъар кийчдара балхаш дергдолаш цхьаькха а тракторни бригада вӀашагӀъеллар оаха. «Беларусь» яхар а «ДТ-20» яхар а йолаш, ерригаш 13 трактор дӀа а енна, цу бригаде бригадиралла хьожавир дуккхача хана денз механизатор вола коммунист Т. М. Капцов. Из бригада вӀашагӀъеллачул тӀехьагӀа доакъар кийчдара гӀулакх тоаделар колхозе. АргӀаш деш вола 6 саг мара кара балхаш деш саг воацаш, деррига балхаш машинашца дора.

1961-ча шера а цул хьалхагӀа а дика лелацар колхозе хьсийи сомийи бешамашкара балхаш. Къона механизатор Целовальников керте а волаш, цу балхашта цхьаькха а тракторни бригада вӀашагӀъеллар колхоза правлене. Хьсийи сомийи бешамашкара балхаш деш хӀанз 10 трактор я цу бригадага.

Гурахьа-Ӏай шоай балха говзал лакхъеш а хинна, дика экзаменаш дӀа а енна 87 тракторист ва хӀанз укх сахьате колхозе.

Паччахьалкхенгара хьа а нийца, колхозо торараш ший доалахьа ерзаяьча хана тоъал ха яьккхар оаха тракторашта ремонт яра гӀулакх дика вӀаштӀехьа ца доалаш. ХӀанз колхозо хьаяьй геттара дика механически мастерской. Тракторaш а юртбоахама кхыйола машинаш а тоаяра мел эша оборудовани я цу мастерске. Дика а ший ханнахьа а чакхдаьлар тха укх шера техникана ремонт елга.

Дика балхаш деш, тракторий чӀоагӀа йоакхо еш трактористаш дукха ба колхозе. 1961-ча шера 1474 гектар кӀаьда оахам а даь, геттара дикача хьала тӀа йолаш мастерске йоалайир ше лелаю МТЗ-2 яха трактор Гинаев Висас. Укх шера а хьокхаме ба Висас беш бола болх. Гидуаргаш дӀаювш сменах 1,5—2 балха норма кхоачашъю цо, трактор, цхьаккха хӀама ца талхаш, хӀанз а дикача хьала тӀа я.

Ремонт еча хана дика къахьегарца иштта белгалбаьлар трактористаш Т. Заматаев, М. Тонкогубов, А. Сухоруков, У. Хадизов, иштта дуккха кхыбараш а, моторни группа слесараш П. Антонов, П. Кузнецов, токараш И. Гринин, В. Хуторской, В. Горшенев, сварщик Хрусталев.

1961-гӀа шу хьахиллалца йолча хана ремонт еча мамогга кӀезигагӀа деталаш йоаярца дукха хьаштдолаш бацар тха механизатораш. Дукха къахьегам боацаш, атта тоае йиш йола деталаш дӀа а кхувсаш, ше-шийна дукхагӀа керда деталаш яха гӀерташ хулар уж. Ремонта мамогга кӀезигагӀа хӀама доадарца хьаштдолаш механизатораш хургбола гӀулакх оттаделга дийцар оаха колхоза правленеца. Ремонте кходаьча ахчах 50 процент механизатораштa дӀатергдолаш оттадир оаха, цунах 35 процент трактористаи 15 процент ремонт яьчоаи. ХьалхагӀа керда деталь яккхара тӀакхувш хиннар, хӀанз мамогга къаьнаяр тоаярца хьаштдолаш хилар, техника дикагӀа лелае баьлар механизатораш. Инженер, керттера агроном, плановик, юртбоахама механик юкъе а воагӀаш вӀашагӀъеллача комиссе решенех дӀалу из ремонте кходаь ахча.

Иштта гӀулакх оттадаьчул тӀехьагӀа, 1961-ча шера ремонта хьожадаь хиннача ахчах 6313 сом кходир, цунах ремонт йоацаш дукха болх баьча механизатораштa делар 3155 сом ахча.

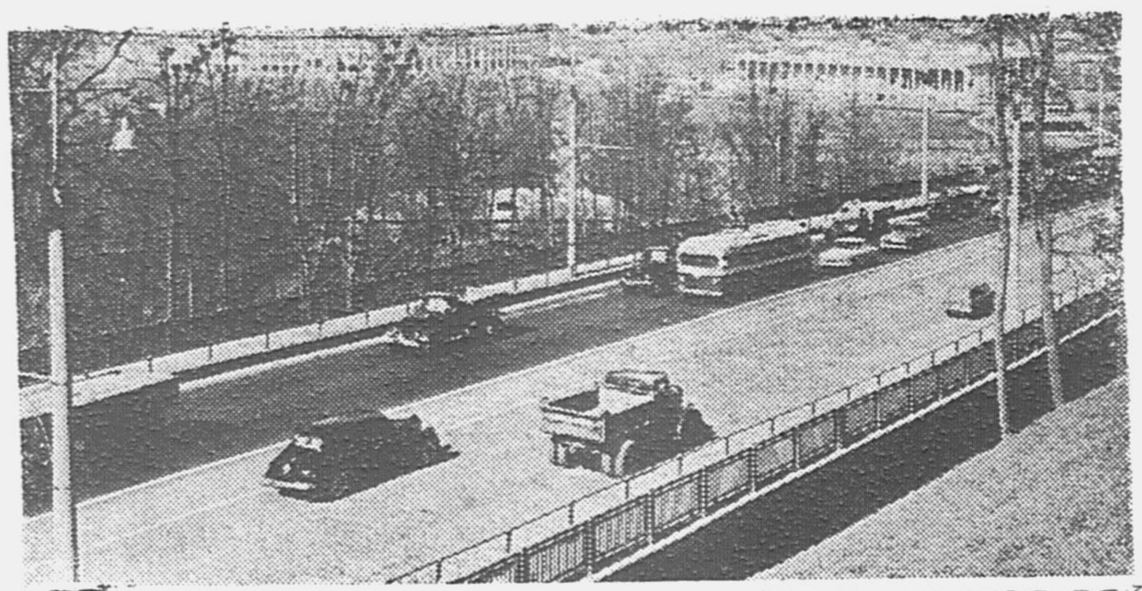
Семилетка диълагӀча шера кхашкара бӀаьстан балхаш ший ханнахьа а дика а чакхдахара торараша шин сменах болх белга вӀаштӀехьдаьккхад колхозе. БӀаьстан культураш дӀаювш боацаш мукъа бола комбайнераш шоай комбайнашта ремонт е болабеннаб. Механизатораша иштта новкъостал ду хьайбаш леладераштa а гӀишлошъераштa а — ийшшача хана доакъари гӀишлой материалаши тӀаувзаш а балхаш ду цар.

Бокъонца йоакхо а еш, дика а лелаеш, техникага бизза болх байташ хилча цо боарам боаццаш чӀоагӀа новкъостал ду юрта боахамерча къахьегамхошта юртбоахама продукташ сихха алсамъяхара даькъе парте хьалхашка оттадаь сийлахь декхар кхоачашдара.

Н. ЗАРЕЧНЫЙ,
1-ча Мая цӀерахча колхоза керттера инженер.

Сурта тӀа: тракторист Генаев Виса.

П. КАТАКОВА сурт.

МОСКВА ТАХАН. Москва-река яхача хил тӀехдоалаш долча шозза вӀаштӀардаьча метрополитена тӀаьгахьара дӀахьежача бӀаргагу В. И. Ленина цӀерах йола Централыни стадион.

В. КОШЕВОЙ сурт.

ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА ПРЕДПРИЯТЕ ТОЛАМАШ

1960-ча шера сентябрь бетталца рудни йоаца гӀишлоний материалаш йоахаши кийчъеши хиннар совнархоза гӀишлой управлене производственни материалий контора яр. ВӀалла а кхоачашъеш яцар рудни йоаца материалаш яхара заданеш. Цу гӀулакхо чӀоагӀа халача хьала тӀа уввтайора республикера аьшкабетона заводаши кхыйола стройкаши.

1960-ча шера ше къаьстта хьайир рудни йоаца гӀишлоний материалаш йоахаши кийчъеши йола управлени. Управлене начальникалла хьожавир коммунист Кодзоев Хасбулата Макшарип. Болх дика бовзаш а нахаца болх бе ховш а волча Кодзоева вӀаштӀехьдаьннад коллектив оарцагӀъяккха а болх тоабе а.

Республике хьалъеш йола промышленни предприятеш а культурно-бытовой гӀишлош а дукхагӀа хиларга хьежжа тӀаетталора рудни йоаца гӀишлоний материалаш яхареи кийчъяреи заданеш а. ХӀаьта а, дика камаьхал а йоалаш бетт-бетта планаш кхоачашъе яьлар управлене коллектив.

Семилетка кхоалагӀча шера план 110 процент кхоачашйир коллективо. Къаьстта дика камаьхал яьлар цун йиълагӀча квартале. Из бахьан долаш совнархозеи облсовпрофеи кхоалагӀа преми а хьожайир, республикански Сийлен доска тӀа дӀа а язйир предприяти, коллективацарча дикагӀа болча дуккхача болхлошта профсоюза обкомеи совнархоза промышленно-строительни материалий управленеи Сийлен грамоташ елар, хӀаьта Аргунерча карьера механика комсомольца Никитина Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота елар.

Соахка балхах дика каяларо дегаш ура а оттадаь, кхы а хьинарегӀа къахьег предприяте коллективо семилетка укх диълагӀча шера. Хьалхарча квартала план дуккха а тӀехкхоачашъяьй.

СССР Лакхехьарча Совета хиннача хоржамий сийна тӀаийца хинна доккхий декхараш: къахьегама овсарле лакхъелга, продукцега дӀабода мах чухнахьа боаккхилга, 8 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхоелга, керда карьераш болх бе йолайолийтилга, иштта дуккха кхыдараш толамца кхоачашдир коллективо.

Производственни планаш толамца кхоачашъяра доккха новкъостал дир коллективе яьржача социалистически яхьо. Цу яхье дакъа лоацаш я ерригача карьерашкара комплексни бригадаш. Аргунерча карьере тайп-тайпара жагӀ кийчбеш йолча Усманова кулгалдеча бригадо массаза а 120 а кхы совгӀа а процент кхоачашъю заданеш. Кхерах жагӀ боаккхаш йолча Аксенова кулгалдеча бригадо — 114 процент. Иштта балхаш дика дарца белгалъяьннай Горячеводскерча карьере бутови кхера боаккхащ йола Манафова бригада, Яраш-Мардерча карьере кӀир-кхера боаккхаш йола Абдадаева, Яхьяева, Арсамерзоева бригадаш. Шоай балха заданеш 115 — 120 процент кхоачашъю цар.

Болхлой балха говзал лакхъяра йоакхо еш ба управлене кулгалхой. 60 сахьата лаьрхӀача программах курсаш хиннай Аргунерча карьера болхлошта. Цу тайпара курсаш хьаелларгйолаш я укх шера а. Иштта шоай балха говзал сов а йоахаш, лакхехьарча разрядашка бувл дуккха болхлой.

Дукха ба шоай дешара боарам лакхбеш бола болхлой а. Масала, сайрийнарча школа бархӀлагӀча классе дешаш ба слесарь Аксенови лаборантка Бушуеваи, политехнически техникуме деш слесара Светличне, карьера мастера волча Савельева — бос болча металла институте, бульдозериста Филатова — судостроительни техникуме, мастера Дукузова — нефтяной институте. Кхы дуккха а ба тайп-тайпарча дешара заведенешка дешаш болхлой.

Управлене коллективацара дукхагӀбараш вайнах ба. КӀезига мара дешар ца ховш нах а бар царна юкъе. Цар дешар лакхделга караийцар комсомольски организаце. КӀезига мара дешар ца ховча кхийнача наха хьехаш йола школаш хьайийлар карьерашка. Шоашта тӀадилла гӀулакх дика чакхдаьккхар комсомольцаша-культармейцаша — шаьрра деша а язде а Ӏомабир цар лоадама дешар ца ховш хинна болхлой. Из болх къаьстта дика чакхбаьккхар комсомольцаша Хакиевеи Ибуевеи.

Управлене начальник а берига инженерно - технически болхлой а хӀара денна карьерашка хул, балха денах аханел дукхагӀа ха цига йоаккх цар. ТӀехьа а ца доахаш цигга къестаду цар кхы дӀахо а балхаш тоадара чакхдаха деза гӀулакхаш.

1962-ча шера план ханал хьалха кхоачашъяра дерригача халкъо лаьцача социалистически яхьа юкъе а яха, управлене коллективо дош деннад шера план 15-ча декабре кхоачаш а яь, планал совгӀа 60 эзар сома маьха продукци кийчъе, ткъаьннел кӀезигагӀа йоацаш рационализаторски предложени балха юкъейоалае. Шоаш денна из дош кхоачашдара чуийнна къахьегаш боахк карьерашкара болхлой.

И. МАЙОРОВ.

КЪАХЬЕГАМХОША БАРКАЛ ОАЛ

Дукха ха яц Ленинградера къона фельдшер Лидия Леонидовна Новоселова Яндрерча медпункте балха ена. Цхьабакъда, цу лоаццача хана а дикача цӀераца дӀайовзийтай цо ше яндархошта. Каст-каста школе, ферме, тракторни бригаде, иштта кхыйолча общественни моттигашка гу Новоселова профилактически хьехам беш. Новоселова цамогача нахаца Ӏимерза а цар хьашташ низ макхоачча дикагӀа кхоачаш де гӀерташ а хул. Цудухьа хозача дешашца цун цӀи йоаккхаш хоз кагийча а боккхийча а наха. Ди а бийса а ца къовсаш цамогача сага гӀо-новкъостал ца деш цӀаккха а Ӏийнаяц новкъост Новоселова.

Иштта ший низ а, хьинар а ца кходеш къахьегача Новоселовайна дег тӀара баркал оал Яндрерча къахьегамхоша.

М. МЕРЖОЕВ,
Яндрерча юкъерча школа хьехархо.

ТУРИЗМО ДИКА САЛОӀИЙТ

Дика болх баьчул тӀехьагӀа дика салаӀар боккха лоархӀам болаш гӀулакх да. СалаӀара гӀулакха эшаш я туризм.

Укх деношка, цхьан шоатдийнахьа Грозне вӀашагӀкхийтар 25 саг юкъе вола группа. Группаца бар, «Красный молот» заводера, ЦРМЗ, иштта кхыча организацешкара инженераш, болхлой, гӀулакхера бараш.

Массехк сахьат даьлча тхо кхаьчар ши Оаргам вӀашагӀкхетача. Ӏотехар палатка, цӀи лотайир. Хоза дар дуне: гобаькха лоамаш, сийнача кӀувсо къайлаяьха хьунаш, шокьетташ дода Оаргам, ЦРМЗ токара Матиненко Юре баян а локхаш деш эрсий, нохчий, украинций халхараш. Дуккха сакъердаш а даьгӀа, оахош ӀодегӀача «цӀеношка» салаӀа чудахар тхо.

Кхийтта боагӀача лоаман маьлха зӀанараша сахиларах бола кхаъ баьккхар тхога. ХьалхагӀа гӀайттар чкъаьрий лувца безам бараш. Уж, шоай зӀакаш бе а дехка, хи тӀа бахар. Цхьабараш лоамашка бахар, шоллагӀа бараш волейболах ловза эттар, кхоалагӀа бараш сурташ доахаш бар.

Иштта сакъердаме дӀадихьар туристаша мукъа ди. ХӀанз доагӀача шоатдийнахьа Шуйта даха лаьрхӀад оаха.

А. МАГОМАДОВ,
АТРЗ автослесарь.

Доазол дехьара

Белгалдаьнна ди

ПЕКИН, 23 апрель. (ТАСС). Китайски кепа йоазоно селхан чӀоаггӀа белгалдаьккхар В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 92 шу дизар. Цу денна дукха материалаш хетайир централыни газеташа.

«Жэньминь жибао» яхача газето бӀарчча оагӀув еннай Н. К. Крупскаяс В. И. Ленинах яздаь хӀамаш дувцаш. «Гунжэнь жибао» яхача газето «Берригача къахьегамхошцара безам» аьнна керте даь йоазув а долаш кепа теха арадаьккхад сийлахь-воккхача Ленинах дола В. Карпинске дувцар. «Гуанмин жибао» яхача газета тӀа кепа техай СибарегӀа, Шушенское яхача юрта В. И. Ленин Ӏовахьийта шераш дувцаш Жэнь Цзяна язъяь статья.

Пекински газетий оагӀош тӀа дуккха Ленина сурташ да.

* * *

ПЕКИН, 23 апрель. (ТАСС). В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 92 шу дизара хетаяь тайп-тайпара мероприятеш чакхъяьхай Китая дуккхача городашка.

Синьхуа яхача агентства беча хоамах Шанхаера китайско-советски доттагӀлен Общество чуйолча цӀеноштa хьалхашка а дуккхача шанхайски улицашка а Общества инициативах Ленина вахари революционни болхи хьахьокхаш йола фотовыставкаш а оттаяьй, сурташ а хьалдийттад. Шанхаерча советски консульства вӀашагӀъелла киновечер яр.

Ленин дагавохаш дуккха мероприятеш чакхъяьхар цу тайппара Тяньцзинь, Чанша яхача а кхыча а городашка.

* * *

ПХЕНЬЯН, 23 апрель. (ТАСС). Корейски Халкъа-Демократически Республика къахьегамхоша чӀоаггӀа белгалдаьккхар В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 92 шу дизар. Республика столице Пхеньяне а хӀаьта иштта мехка мелйолча провинциальни централшка а торжественни собранеш хилар.

Дерригача дунен тӀарча къахьегамхой сийлахь-воккха баьчча а хьехархо а ваьча дийнахьа денз 92 шу дизара хетаяь передовой статьяши кхыйола материалаши тӀа а йолаш арадаьлар дерригa централыни газеташ.

Ленин, ленинизм, яхаш язду «Нодон синмун» яхача газето ший передовой тӀа — из я вай заман байракх, адамий сийрда кхоане.

Оаха дӀахо а Ӏомаергья, йоах газето, цӀаккха ийша кӀалгӀоргйоаца Ленина идеяш, лаьрххӀа къовсам лоаттабергба тхоай мугӀарашка гучадувлача ревизионизма, догматизма тайп-тайпарча гӀулакхашта духьала, чакхъяллалца цӀена дӀахьоргья марксизм-ленинизм.

«РЕЙНДЖЕРАЦАРА» БУВЗАМ ХАЬДАБ

НЬЮ-ЙОРК, 24 апрель. (ТАСС). АП яхача агентства беча хоамах Бетта тӀерча тӀоаний телевизионни сурташ дахеи кхыдола Ӏилман тохкамаш деи уйла йолаш селхан Канаверал яхача мыса тӀара беттагахьа урагӀадахийтад «Рейнджер 4» яха космически кема.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, 24 апрель. (ТАСС). Канаверал мыса тӀара Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспондента беча хоамах, аэронавтикеи космически аренашта тохкамаш дареи Къаман управлене (НАСА) селхан саррахьа хоам баьб «Рейнджер» яхача космически кемага хьожаш йолча станце цунцара бувзам хаьдаб, аьнна. НАСА хоамо йоах, «Рейнджер 4» яхача кема тӀара телемеханически система телхай. Лаьттара яьча сигналаца телха система тоае гӀерташ мел даьрех хӀама хиннадац. Хетаргахьа, Ӏуйрийна 26 апреле Бетта бӀарга ца гуча оагӀон тӀа Ӏодожаргда «Рейнджер 4».

Цудухьа, йоах А. П. корреспондента, телевизионни камера новкъосталца бетта тӀерча тӀоаний сурташ хьадалеи Ӏилман аппаратура тӀайола камера бетта тӀа Ӏойоссаеи аьнна шийна хьалхашка оттадаь керттера декхараш кхоачашдергдац Беттагахьа дахийтача «Рейнджер 4» яхача кема.

СЕРДАЛО

4-гӀа оагӀ. 26 апрель, 1962 шу.

Республика колхозашкеи совхозашкеи бӀаьстан культураш дӀаер

20-ча апрелага кхоачаш (план кхоачашъяра проценташ)

Производственни управленешкаи цар районаши	Еррига бӀаьстан культураш	ХьажкӀаш	Шекара свекла	Доакъара свекла	Гидуарганш	Баьца даараш
Грозненски	**38**	**14**	**93**	**97**	**99,4**	**41**
Ачхой-Мартана	25	2	87	65	108	68
Грозненски	47	21	—	103	101	41
Советски	23	1	—	110	—	20
Урус-Мартана	29	10	92	100	47	24
Гудермесски	**34**	**11**	**86**	**29**	**77**	**45**
Ведана	2	0,2	—	29	—	—
Гудермесски	41	17	88	63	59	24
Курчалой	53	22	84	—	100,8	12
Ножай-Юрта	23	16	—	—	100	12
Шаьла	31	4	85	—	—	73
Наурски	**69**	**50**	**—**	**87**	**116**	**49**
Каргалински	40	17	—	70	152	34
Надтеречни	43	34	—	89	99	6
Наурски	151	148	—	83	100	66
Шелковской	52	25	—	107	8-зза	64
Сунженски	**34**	**6**	**—**	**59**	**84**	**66**
г. МагӀалбик	22	6	—	63	80	12
Наьсарен	15	1	—	72	35	59
Первомайски	1	—	—	—	—	—
Сунженски	56	12	—	53	101	71

ЧӀоагӀа сихденнад республике кхашкара балхаш. 1962-ча шера апрель бетта 20-гӀа ди хьаотташ колхозашеи совхозашеи дӀайийна бӀаьстанара культураш 72 эзар гектар я е планах 41 процент. ХьажкӀаш 18 эзар гектар дӀайийнай е соахка цу хана йийна хинначул лоадама хӀама ца эшшаш шозза дукхагӀа.

ТӀеххьарча пхе дийнахьа 28 эзар гектар дӀайийнай, царех 15 эзар гектар — хьажкӀаш. Соахка цу юкъагӀа йийна хиннарел дуккха а дукхагӀа я уж. Дукха хьажкӀаш дӀайийнай Наурски, Грозненски, Гудермесски управленей боахамашка. Дика лел шекара свеклаш дӀаера балхаш а. Заводе дӀаяла лаьрхӀа шекара свекла дӀаера план 88 процент кхоачашъяьй.

Доакъарийна лаьрхӀа дӀайийнай 3235 гектар шекара свекла, хӀаьта соахка цу денга дӀайийна хиннараш алхха 959 гектар мара яцар. Доакъарийна лаьрхӀа шекара свекла дӀаера балхаш дика лел Грозненскии Наурскии управленей колхозашкеи совхозашкеи.

Йистедала гаргакхаьчад гидуарганш дӀаювлга. 17,4 эзар гектар гидуарганш дӀа а йийна, план 88 процент кхоачашъяьй. Цхьабакъда, гидуарганш дӀаера балхаш геттара во лел Наьсарени Гудермескии районашка.

Баьца даараши коартолаши дӀаера балхаш дӀахо хьош да.

ДИКАГӀА ЙОАКХО Е МЕХАНИЗАТОРИЙ

«Назрановский» совхоза Экажкъонгий-Юртарча отделене хӀанз а 700 гектар лаьтта улл ца оахаш. ЧӀоагӀа мела ду цига бӀаьстан балхаш а. Из боккхача лоархӀамера гӀулакх толамца чакхдаккхара еррига торонаш оарцагӀъяьхаяц отделене кулгалхоша. Иштта, дика тоаяь ца хиларах каст-каста йох тракторaш, тоъал дизельни доагам хилац, кхыдола кхоачамбоацараш да. Делкъийга хӀама даа стане аха безаш хул механизатораш. Цу гӀулакхо а зехьа ха йоаю.

Белгалдаккха дезаш да механизатораш кхабара гӀулакх во оттадаьлга. Ханнахьа хилац даа хӀама, хӀаьта цхьайолча хана вӀалла а хилац. Иштта хилац баьца даараш, хӀаьта цхьайолча хана маьк а хилац. ДукхагӀа йолча хана тела даа хӀама кхехкаяь гарзаш хул. Баьца дааpаш хьалкхеде совхоза ший а йиш яр, цхьабакъда, цу гӀулакха деш хӀама-м дац. Механизатораштa даа хӀама хилийтарга хьажа декхарийла бар совхоза кулгалхой, хӀаьта цар цхьаккха а терко яц.

Геттара во латт цига болхлошта юкъера гойтара агитаци а. ЧӀоагӀа тӀехьадоаккх кхашка керда газеташ дӀакхухьилга. Из бахьан долаш кердадараш ца хозаш дукха ха йоаккх механизатораша. Иштта, 18-ча апреле тракторни бригада стане хьалтеха даьлла «Правда» 12-ча апреле арадаьнна дар. Цул совгӀа мукъа ха йолча хана ловза шахматаш, шашкаш, домино яц кхашка. Цудухьа, мукъача хана фу дергда ца ховш хул механизатораш.

Дийнахьа шоаш мел болх баьб 3—4 ди даьлча мара хац трактористашта. Цар беча балхага дикка хьажац отделене специалисташ. Белгалдаккха дезаш да хӀанз а цу отделене гидуарганш дӀае болабенна ца хилар.

Укх гаргарча хана уж дерригa кхоачамбоацараш дӀадахара чӀоаггӀа оарцагӀбала декхарийла ба «Назрановский» совхоза кулгалхой.

М. АЛЬДИЕВ,
М. ЗАНГИЕВ.

Ше шийна тохара политика „дӀаяккха“

ЛОНДОН, 23 апрель. **ТАСС-а корреспондента В. Чуксеева** хоам бу:

Массехк итташ эзараш саг вар тахан Лондона юкъе Гайд-Парке хиннача митинге дакъа лоацаш. Ӏурра денз цига тӀайолаелар демонстрантий — машара тӀехьарча олдермастонски походе дакъа лоацарий 11 совгӀа километр йӀаьха колонна. Лондоне царех кхы а хьакхийтар ядерни герз хьадара духьала бола эзараш нах.

Митинг хьайийлача каноника Коллинза — олдермастонски поход вӀашагӀъелларех цхьанне Ӏодийшар походе дакъа лоацарашка моаршал хоатташ яздаь кхайкаралаш. Уж тӀаийцар дӀаьхдаь тӀоараш а тохаш, «Бомба дӀаяккха» яхаш цӀогӀарч а детташ.

Трибуна тӀа ва парламента член — лейборист Антони Гринвуд. Ер йоккха демонстраци вӀашагӀъелларaш, аьлар цо, мугӀарера нах ба, машари паргӀатои езаш бола нах, хӀаьта шоаш яхар цар тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа дӀа а дех. Цо правительство тӀахьийхар ядерни тохкамаш делга соцадара, бераш кӀалхардахара, ядерни бомба дӀаяккхара, беррига нах дуненна тӀакхоллабеннача унзаререча кхерама кӀалхарбахара.

Англе эггара йоккхагӀа йолча транспортнии квалификаци йоацачеи болхлой профсоюза генеральни секретара Фрэнк Казенса даькъала бийцар олдермастонски походе дакъа лоацараш. Тхо духьала да, аьлар цо, де лаьрхӀача американски ядерни тохкамашта. Тхона новкъа да Женевски конференце цу кхетам чу доацача гӀулакха духьала екаш английски делегатий оаз ца хилар. ВӀашагӀкхийттараш Казенса тӀахьийхар ядерни герз хьадара духьала кхы а чӀоагӀагӀа къовсам лоаттабара. Цо белгалдаьккхар, цхьоагӀо — цу къовсаме котало яргхиларах бола тешам хилар.

Цул тӀехьагӀа къамаьл де дош ийцача парламента члена — лейбориста Майкл Фута аьлар, ядерни бомба иккха моттиг хӀанз йолаш йолча методех гучаяккха йиш хилар ларде а лаьца, ядерни тохкамаш соцадара хьакъехьа соглашени яра мел эша торонаш я хӀанз.

Вай укхаза даьхкад, аьлар цо, ядерни тохкамаш дара воаш чӀоаггӀа духьала хилар дӀакхайкадар духьа.

Митинге председателал деш волча Коллинза аьлар, машара тӀехьа латта англичанаш шоай къовсам сацийта дага бац. Укх гарггарча хана, аьлар цо, герз дӀадаккхара гӀулакха Женеве вӀашагӀкхийттача конференцеи ВӀашагӀкхийттача Къамий Организацеи делегацеш йохийт вай воаш хьадехараш дӀахайтар духьа.

Митинг йистеяьнначул тӀехьагӀа дуккха эзараш нах юкъе бола демонстрантий колонна Уайтхолл яхача улица тӀа яьлар (цига я керттера правительственни учрежденеш) правительствага ше шийна тохаш йола политика цӀаькха а «дӀаяккха» алар духьа.

Ах шера йола хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъяра

СВОДКА

Производственни управленеши цар районаши	Дулх	Шура	Фуаш
Гудермесски	**41**	**35**	**36**
Курчалой	79	38	53
Ведана	42	19	78
Ножай-Юрта	39	24	76
Гудермесски	33	40	28
Шаьла	32	36	19
Сунженски	**40**	**46**	**64**
Первомайски	61	35	45
Наьсарен	45	48	79
Сунженски	39	46	69
гор. МагӀалбик	39	45	36
Наурски	**29**	**41**	**54**
Надтеречни	47	40	88
Каргалински	40	47	56
Наурски	23	36	47
Шелковской	18	46	55
Грозненски	**28**	**36**	**46**
Советски	47	23	78
Ачхой-Мартана	37	38	66
Урус-Мартана	37	26	46
Грозненски	23	39	42
гор. Грозный	44	34	—

Халкъа театра керда спектакль

Укх шера эрсий меттала шоллагӀа керда спектакль оттаяьй Наьсарерча халкъа театра коллективо. З. Дановске язъяьча «Шоай лоӀамера говзанчаш» яхача пьесах оттаяьй цар из спектакль. Керттера ролаш дика ловзаю клуба болхлочо Х. Торшхоева, хьехархоша Л. Секачевас, В. Мальковас, Н. Мареевас, культура ЦӀен инструктора М. Могушкова, маькх еча пекарне болхлочо М. Пугоева, иштта кхыбараша.

ЧӀоагӀа раьза хинна тӀаийцар керда спектакль наьсархоша. Спектакль оттаяьй театра режиссера Боков Ахьмада.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

КОЛХОЗИЙ, СОВХОЗИЙ, ЮРТАШКА БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Ерригача юрташкарча потребительски обществаша — райпотребсоюзаша, райпо, сельпо, заготовительни контораша, лаьрххӀа цу гӀулакха вӀашагӀъеххача райзаготконторай закупочни пункташа — договорех оттабаьча маьхах колхозашкара, колхозхошкара, бахача нахагара хьаийю царна совйола юртбоахама продукташ.

Колхозаштеи гражданаштеи царгара хьаийцача продукцех боагӀа мах бизза дӀалу.

Колхозашкара продукташ хьаийю комиссионни хьисапе оттадаьча договорех (юртбоахама подукташ паччахьалкхенга йохкара даькъера декхараш цар кхоачашдаьчул тӀехьагӀа), продукташта оттабаьча маьхах 75 процентага кхоачаш, царна аванс а луш.

КОЛХОЗХОЙ! Шоай совйола юртбоахама продукташ потребительски кооперацега йохка.

КОЛХОЗАШ! Паччахьалкхенга уж йохкара планаш кхоачашъяьчул тӀехьагӀа шоашка юхейиса юртбоахама продукташ потребительски кооперацега дӀале.

ШОАЙ ХА А РУЗКЪА А КХОДЕ!

Нохч-ГӀалгӀай респотребсоюза коопсбытсекци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦӀеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партини вахарен, экономикан, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цӀерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05059. Заказ № 2409.